

Egy justizmord eset kriminalisztikai tanulságai

Jelige: „emberölés”

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés.....	3
	1.1. Téma ismertetése.....	3
	1.2. Alkalmazott módszerek.....	4
II.	Tényállás.....	5
	2.1. Megyei Bíróság.....	5
	2.2. Vádirat.....	7
III.	Nyomozás és az elsőfokú bíróság ténymegállapításai.....	9
	3.1. Sértett.....	9
	3.2. Terhelt.....	9
	3.3. Bizonyítási eljárás.....	9
	3.3.1. Nyomok, anyagmaradványok.....	9
	3.3.2. Helyszíni szemle.....	10
	3.3.3. Nyomozás során használt eszköz: nyomozókutya.....	11
	3.4. Gyanú felmerülése.....	12
	3.5. Vallomások.....	13
	3.5.1. Nyomozás során tett beismerő vallomás.....	13
	3.5.2. Nyomozás előadója által tett vallomás.....	15
	3.5.3. C.Z. vallomása.....	19
	3.5.4. Megyei Bíróság vallomásértékelése.....	19
	3.6. Fegyver.....	24
IV.	Televíziós riport A.L.-val.....	27
V.	Ítélet.....	28
VI.	Legfelsőbb Bíróság döntése és annak indoklása.....	28
VII.	A döntő bizonyítékok.....	30
VIII.	A „valódi” elkövető.....	33
IX.	Összefoglalás.....	39
X.	Irodalomjegyzék.....	43
	10.1. Szakkönyvek, szakcikkék, dokumentumok.....	43
	10.2. Jogszabályok, magyarázatok.....	46

I. Bevezetés

1. Téma ismertetése

Justizmord. Ha részelemeire bontjuk ezt a német eredetű szót, a „Justiz” az igazság illetve jog, a „Mord” annak halálát jelenti. A jog halála megtestesíti az igazság megölését is, mivel az igazságszolgáltatás rendszere kiküszöbölhetetlenül magában hordozza azt a lehetőséget, hogy az, amit igaznak vélünk később hamissá válik.

Fogalmát a Révai lexikon a „bírói tévedés” címszó alatt határozza meg, mely szerint a justizmord „tágabb értelemben: az igazságnak meg nem felelő büntető ítélet hozatala, s ennek végrehajtása. Szűkebb értelemben: ártatlan egyének halálra ítéltése és kivégzése.”¹ Jelen tanulmány keretei között megállapítottam, hogy a justizmord eset kialakulásához eljárási hibák egymásutániséga vezetett. Nem mondható ki egyértelműen, hogy egy mozzanat helyrehozhatatlan hibákat okozhat, de mivel a bizonyítottság eléréséhez több egymáshoz szorosan kapcsolódó bizonyítékegység szakadatlan láncolata szükséges, ha ezt a láncot megszakítják, vagy helytelen, esetlegesen törvénytelen eszközökkel szerzett bizonyítékokból fűzik össze, nem hozható igazságos ítélet.

Az általam leírt esettanulmányban egy olyan justizmord esetet dolgoztam fel, amelyben a Révai lexikon-féle fogalommagyarázat szűkebb értelmezése nyert teret. „Egy ártatlan egyén halálra ítéltése és kivégzése.” Témám szempontjából kiemelt jelentőségű a beismerő vallomás bizonyítékként való értékelése, ugyanis ez manapság már nem a „bizonyítékok királynője”². Magyarországon négy justizmord eset került eddig napvilágra. Egyik ezek közül az ún. „A.L.-ügy”, amelyet dolgozatomban ismertetek. Annak feltárása, hogy adott ügyben mi vitte tévútra a nyomozást illetve a bíróság miért hozott téves bűnösítő ítéletet a bizonyítékok és az eljárás során keletkezett több mint háromezer oldalnyi ügyirat összehasonlító elemzésével lehetséges.

¹ Révai nagy lexikon. Az ismeretek enciklopédiája. III.kötet. Hasonmás kiadás, Szekszárd, 1990.

² Fenyvesi Csaba-Herke Csongor-Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2004. 243. o.

2. Alkalmazott módszerek

Kutatásom során engedélyt kaptam a Törvényszéktől arra, hogy az ügy iratanyagába betekintsek. Ezek alapján támasztom alá álláspontomat, miszerint kizárólag a vádlott beismerő vallomása alapján felállított tényállás alapján, illetve a szakértők által kiállított, ám teljes bizonyosságot nem tartalmazó szakvéleményekre hivatkozással egy ember bűnösségét kimondani nem lehet. Kiemelendő azonban, hogy a fent említett bűncselekményt a 90-es években követték el. Ekkor a nyomozást vezető személynek még joga lett volna arra, hogy bizonyítékok hiányában a gyanúsítottat „felmentse”, amely a gyakorlatban a nyomozás bizonyíték hiányában történő megszüntetését jelentette³. Ez azonban itt nem történt meg, véleményem szerint helyesen, átadták a döntés jogát a bíróságnak, amely azonban az elé tárt bizonyítékok alapján helytelen következtetésekre jutott. Kutatásom során azokat a sarkalatos pontokat tárom fel, amelyek a téves elítéléshez vezethettek. Álláspontom kialakításában nagy segítségemre volt a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi osztályán töltött közel 2 hónap, mely alatt több emberölés nyomozásába nyertem betekintést, ezáltal megtapasztalva azt, hogy milyennek kell lennie egy, a törvényi feltételeknek megfelelő nyomozásnak.

³ 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról 127. § (1) bek.

II. Tényállás

Első ízben a tényállás ismertetésével kezdem az A.L.-ügy feltárását annak tisztázása végett, hogy milyen eltérések és azonosságok találhatók a vádirati és a Megyei Bíróság általi ténymegállapítások között Ennek érdekében minkét-verziót ismertetni fogom.

1. Megyei Bíróság által megállapított tényállás

A Megyei Bíróság a vádlotti előadás irányadóként való értékelése mellett a tanúvallomások, szakvélemények és az okirati bizonyítékok alapján a következő tényállást állapította meg:

Idősebb A.L. feltételezett elkövető hosszú évek óta közeli barátságban volt B.J. sértettel. Szabadidejük nagy részét a sértett prэшázában töltötték, ahová a vádlottnak is szabad bejárása volt. A vádbeli cselekmény megtörténteig a felek közt vita, nézeteltérés nem volt. A rendelkezésre álló információk alapján a vád tárgyává tett cselekmény elkövetését megelőzően (1991. szeptember 28. vagy 29.) a sértett és a vádlott közösen halászlét készítettek és bort fogyasztottak. Délelőtti órákban a háznál megjelent a vádlott házastársa és leánya, így már hárman, a sértett, a vádlott és annak felesége folytatták az italozást. A délután folyamán id. A.L. lánya a helyszínről eltávozott. Miután a jelenlévők a korábban hozott bort mind elfogyasztották B.J. sértett felszólította a vádlottat, hogy a környéken lévő szőlőgazdák valamelyikétől vásároljon 5 liter bort. A vádlott ittas állapotban felkereste a 20 perc járásnyira lévő D.Gy. prэшázát, ahol további italfogyasztás után 40-50 perc múlva tért csak vissza a sértett prэшázához. Az ittas állapotban lévő sértett és a vádlott felesége ez alatt kettesben maradtak a tanyán. B.J. felkérte a szintén ittas állapotban lévő id. A.L.-né, hogy közösjenek, de miután ezt megtagadta, megerőszakolta a nőt. A vádlott visszaérkezésekor B.J. a díványon aludt, miközben id. A.L.-né a prэшáz előtt várta őt és csak annyit közölt vele, hogy a sértett „szemtelenkedett”. Röviddel ezután a vádlott és házastársa a sértettel való találkozás nélkül lakásukra távoztak. Az ezt követő napokban id. A.L.-né többször tett célzást lányának és férjének, hogy B.J. a tanyáján megerőszakolta. Október első

napjaiban egyértelműen a vádlott tudomására hozta, hogy a sértett erőszakos módon közöszlött vele. A közlést követően zaklatott lelkiállapotba került vádlott napokig fontolgatta, hogy valamilyen módon elégtételt vesz az őt és feleségét ért sérelemért.

Ez év október 3-án a vádlott napközben fát vágott és mintegy 1,5 liter bor elfogyasztása után ittasan érkezett haza délután 17 óra tájban és elaludt. Ezt követően felesége és lánya szintén haza érkezett és lefeküdt. Id. A.L. elhatározta, hogy a prэшázában felkeresi B.J. sértettet, hogy felelősségre vonja a feleségével történetek miatt. Indulás előtt felhívta a munkájában használatos szovjet hadsereg-nél rendszeresített katonai gyakorlóruháját, majd anélkül, hogy úti célját megjelölje volna, felszólította fiát, hogy kísérelje el a szőlőhegyre. 21 óra körül értek a sértett prэшázának közelébe, ahol a vádlott azt fontolgatta, hogy fia segítségével veri meg a nálánál jóval erősebb fizikumú B.J.-t. A prэшáz közelében id. A.L.-nak eszébe jutott, hogy korábban a tanya melletti fa melléképületben egy duplacsővű sörétes vadászpuskát látott. A helyszínre érve fiát arra kérte, hogy várakozzon, miközben ő magához vette a mellékhelyiségben lévő ágyon elhelyezett és zsákba csavart szovjet gyártmányú 12-es cal. duplacsővű vadászpuskát. A cső megtörése után meggyőződött arról, hogy mindkét cső éles löszerezellel van töltve. *(Érdemes lesz erre a momentumra a későbbiekben visszagondolni, amikor a bíróság meggyőződése szerint a vádlott által használt fegyver egy, évek óta a család birtokában lévő duplacsővű vadászfegyver, melynek egyik csőve köztudomásúan működésképtelen volt.)* Ezt követően a prэшáz szobájának üvegezett ajtajához ment, számíttva arra, hogy a sértett ott tartózkodik. Az ajtó közelében „Gyere ki!” felkiáltást tette, majd mielőtt a sértett az ajtóban megjelent volna, az üvegajtón keresztül a helyiségbe lőtt. A lövedék a bejáratí ajtóval szemben lévő és a szoba ellenkező oldalán elhelyezkedő erkélyablakon hatolt át. A sértett a lövés zajára felébredt, villanyt kapcsolt majd az ajtót kinyitva a bejárat közelében megállt. Ezt követően a vádlott 1-2 méter távolságról a lövés elöl kitérni szándékozó előre dőlt testhelyzetben lévő sértett arcába lőtt. A lövést követően a vádlott és fia a ház falánál elhelyezett villanyóra biztosítékát lekapcsolták és a helyszínről eltávoztak. Id. A.L. a hazaúton, miközben fiát távolabbra küldte, a cselekmény elkövetéséhez eszközként használt vadászfegyvert meg nem határozható helyen elrejtette. Hazaérkezés után a felindult, zaklatott idegállapotban lévő vádlott egy pohár vizet ivott, majd a fiával lefeküdtek aludni. Id. A.L. másnap reggel 6 óra előtt (a falurádió adása alatt) felkelt és

kerékpárral a sértett tanyájához ment. A holttest feltalálását követően értesítette annak testvérét, majd a rendőrséget.

2. Vádirat

A Megyei Bíróság által felvázolt tényállást megelőzően a vádirat is tartalmazott egy verziót arról, hogy id. A.L. - beismerő vallomásában elmondottak alapján - hogyan követte el a vád tárgyává tett cselekményt. A két tényállás a fő pontokban megegyezik - a vádhoz kötöttség⁴ elve szerint - azonban találunk olyan mozzanatokat, melyek a bírósági tényállás megállapításból kimaradtak.

A vádirat alapján id. A.L. vádlottat 1992. január 2-án vették őrizetbe és január 6-án került előzetes letartóztatásba.

A cselekmény elkövetése előtt szeptember 28-án a vádlott, annak felesége és leánya halászléfőzésen vettek részt a sértettel annak tanyáján. A kora délutáni órákban id. A.L. lánya hazament, így a tanyán egyedül hagyva a sértettet, a vádlottat és annak feleségét. Miután elfogyasztották az ott található összes bort, a sértett a vádlottat elküldte egy közeli présházba. Amikor id. A.L. visszatért, felesége azzal fogadta, hogy azonnal menjenek haza, mert B.J. „szemtelenkedett” vele. Másnap id. A.L.-né közölte vele, hogy a sértett őt megerőszakolta mialatt férje borért ment. A vádlott ez után napokig rágódott azon, hogy B.J. tettét mivel torolhatná meg.

Október 3-án napközben id. A.L. fát vágott és 1,5 liter bor elfogyasztását követően hazament. Az esti órákban elhatározta, hogy felmegy B.J. tanyájához és leüti őt. Tudva azonban, hogy a sértett sokkal erősebb fizikummal rendelkezik nála, anélkül, hogy céljáról bármiféle említést tett volna, az értelmi fogyatékos fiát is magával vitte. A tanyához érve a vádlottnak eszébe jutott, hogy B.J. a melléképületében egy vadászfegyvert szokott tartani. Miután magához vette a fegyvert és meggyőződött arról, hogy töltve van, úgy határozott, hogy nem megveri, hanem agyonlövi B.J.-t.

⁴ „A bíróság köteles a vádat kimeríteni, a vádon túl nem terjeszkedhet, de nincs kötve a vádlónak a vád tárgyává tett cselekmény Btk. szerinti minősítésére, a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványához.” Lásd: 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) 2.§ (4) bek.

Az épületet megközelítve először lekapcsolta annak oldalán található villanyórában a biztosítékot, majd a sértett szobájának ablaka elé indult. B.J. a zajra az ajtóhoz ment, mire a vádlott egymás után két lövést adott le rá. A sörétes lövések közül az egyik célt tévesztett, de a másik a sértettet a jobb oldali szájzug felett találta el és ennek következtében a helyszínen életét veszítette. A vádirat szerint, a vádlott az elkövetéshez használt vadászfegyvert a lövést követően ismeretlen helyen elrejtette és annak felkutatása nem vezetett eredményre. Megfigyelhető, hogy a korábban felvázolt vallomással ellentétben, itt már egymás utáni lövésekről beszél, valamint a villanyóra lekapcsolása is különböző időpontra esik. A hatóság e részletek tisztázásának nem tulajdonított jelentőséget.

A beszámítási képesség hiányát kizárandóan a nyomozó hatóság elmeorvos szakértő szakvéleményét kérte ⁵, aki megállapította, hogy a vádlott sem elmebetegségben, sem gyengeelméjűségben, sem tudat vagy személyiségzavarban nem szenvedett, illetve szellemi leépülés jelei nála nem voltak megállapíthatóak - noha a környezettanulmány alapján kimondható, hogy masszív italozó életmódot folytatott igen alacsony iskolai végzettsége mellett - így a szakvéleménye alapján teljes bizonyossággal állítható volt, hogy sem az elkövetés idején sem a vizsgálat alatt beszámítási képessége a legalacsonyabb fokban sem volt korlátozva. A vádiratban foglalt ténymegállapítások alapján az ügyész arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott bűnössége a beismerő vallomásán kívül, a helyszíni szemléről felvett jegyzőkönyv adataival, szakértői szakvéleményekkel és a tanúk vallomásaival megnyugtató módon bizonyítható.

⁵ Horváth Gyöngyi-Kutacs Mária-Soós László-Vajdovics Éva: Igazságügyi szakértői kézikönyv-HVG Orac- Budapest, 2006. 161.old.

III. Nyomozás és az elsőfokú bíróság ténymegállapításai

1. *Sértett*

Az elhalt személyen végzett orvosszakértői vizsgálat megállapította, hogy B.J. arcának jobb felét közelről leadott lövés érte, ami a jobb oldali szájzug felett roncsolt sérülést okozott. Ez a löcsatorna bemeneti nyílásának feleltethető meg, amelynek befutási irányát figyelembe véve a lövés a sértettet előre hajoló testhelyzetben érte, ennek következtében az önkezdőség teljes bizonyossággal kizárható volt.

2. *Terhelt*

A nyomozók a felderítés során kihallgatták id. A.L. vádlottat és a sértett környezetében tartózkodó más személyeket is. Id. A.L., aki a sértett temetésén részt vett, az azt követő időszakban zavartan viselkedett, az év novemberben idegkimerültséget is megállapítottak nála és betegállományba vették. A bűncselekményt követő rövid időn belül, feltehetően ifj. A.L.-tól a család többi tagja is tudomást szerzett arról, hogy a sértett halálát id. A.L. okozta.

3. *Bizonyítási eljárások*⁶

1.3. Nyomok

1991. október 4-én a délelőtti órákban végezte el a rendőrség a helyszíni szemlét. Ennek során a bejárat ajtó körül 2 darab WINCHESTER 12. jelzésű sörétes lőszerhüvelyt találtak. Az ezeken elvégzett fegyverszakértői vizsgálat megállapította, hogy azokat vagy egylövetű egycsővű fegyverből vagy duplacsövű fegyver esetében a fegyver ugyanazon csővéből lőtték ki. Ezen kívül a helyszínen még több különböző cipőnyomot fedeztek fel, illetve ujjnyomokat vettek a házban található tárgyakról és az épület oldalán található villanyóra biztosítékairól.

⁶ Lásd: Be. VII. Fejezet VII. Cím – A bizonyítási eljárások

1.4. Helyszíni szemle⁷

A nyomozó hatóság október 4-én reggel 10 óra 15 perckor halaszthatatlan nyomozási cselekményként foganasította a helyszíni szemlét. Ennek során a bizottság megállapította, hogy a B.J. tanyájának emeleti szintjén található kétszárnyas ablak bal oldali szárnyának közép és felső üvegtáblájának mezején egy nagyméretű lyuk figyelhető meg, mind a külső mind, pedig a mögötte lévő belső ablakon.

Ezt követően a szemlebizottság a tanyaépület előtti földes területet vizsgálta át, melynek eredményeképpen a tanya alsó szintjének bal oldali ablakára merőlegesen, attól körülbelül 3 méterre 1 darab lábnyom-töredéket⁸ talált. Ez több darab kisméretű rombuszból tevődött össze, melyek közül minden második rombusz felülete érdes, „ún. fröccsöntött”, míg a többi sima. Ettől 15 cm-re délnyugati irányban egy feltehetően gumicsizmától származó, nagymintázatú lábnyomtöredéket fedeztek fel. Ezen lábnyomtöredékek azonosítása nem vezetett eredményre, így a későbbiekben nem kerültek felhasználásra.

A helyszíni szemle során a szemlebizottság 2 db lőszerhüvelyt talált. Az egyik, a tanya fából készült melléképületének tövében hevert. Ez egy piros színű sörétes típusú, fémrészén „WINCHESTER 12” felirattal és palástján egy 10-es szám volt olvasható. Említést érdemel még az épület másik végén a talajtól kb. 1,20 méterre a falba beszerelt 2 darab villanyóra, melyekhez 1-1 automata kapcsoló tartozott. Tekintettel arra, hogy a sértett, hozzátartozóinak elmondása alapján, a villanyórát soha nem kapcsolta le, ellenben ez esetben mégis lekapcsolt állapotban volt, a helyszínelők a villanyórát aggregátoros eljárással átvizsgálták és azon 2 darab ujjnyomtöredék volt felfedezhető. A bizottság az említett épület mögé haladt és a tetőtéri lakrész bejárati ajtajával szemben, attól körülbelül 3-3,5 méterre a járda jobb oldali végében egy újabb sörétes lőszerhüvelyt talált, mely típusában

⁷ „A helyszíni szemle olyan nyomozási cselekmény és bizonyítási eszköz, amelynek keretében...észlelik és rögzítik a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket és felkutatják a feltételezett bűncselekménnyel kapcsolatos nyomokat, elváltozásokat és azok összefüggéseit.” Lásd: Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 299.o.

⁸ „Lábbelivel fedett lábak által okozott nyomok esetében elsősorban a talp és a sarok alakja, anyaga, különböző tulajdonságai...játszik szerepet.” Lásd: Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 67.o.

megegyezik a korábbival. A második hüvelytől déli irányba újabb rombusz alakú lábnyomtöredék került rögzítésre.

A vádlotti vallomásokból és a helyszíni szemle alapján megállapítást nyert, hogy a tettes a tanya automata villanyóra kapcsolóját lekapcsolta és ezt követően két lövést adott le, mely során az egyik a testtől balra a bejárati ajtót találta el, míg a másik az elhalt fejét, annak halálát okozva. Fontosnak tartom említést tenni arról, hogy ennek megállapítása nehézségekbe ütközött, ugyanis A.L. egyik alkalommal még úgy vallott, hogy a második lövést megelőzően a sértett a házban a villanyt felkapcsolta – így a villanyóra lekapcsolására csak a lövések után kerülhetett sor – később viszont már az első lövést megelőző időpontra tette a kérdéses cselekményt. Ezt követően a bizottság megkezdte a helyszínen fellelhető használati tárgyakon található ujjnyomok keresését. Az asztalon lévő rumpuncsos üvegről 1db, a borosüvegről 3 db ujjnyomtöredéket sikerült rögzíteniük, ezek azonosítására azonban nem került sor. Semmilyen feljegyzést nem találtam arról, hogy esetlegesen a villanyórán vagy a házban talált ujjnyomok a vádlottéval összehasonlításra kerültek volna.

A megállapított tények közül az, hogy id. A.L. a lövést megelőzően kapcsolta le a villanyóra biztosítékát, később szinte alig bír jelentőséggel, noha abban az esetben, ha a vádlott már érkezésekor lekapcsolta a biztosítékot, akkor a sértettnek nem állhatott módjában villanyt gyújtani a lövést megelőzően. E körülmény pontosabb vizsgálata kulcsfontosságú lett volna, ugyanis ebből következtetések vonhatók le a bűncselekmény másik motívumára, a rablótámadásra. A nyomozó hatóság ezt azonban elmulasztotta, hisz meggyőződésük volt, hogy az indíték a vádlott feleségének megerőszakolása volt annak ellenére, hogy annak megtörténte soha nem került bizonyításra. Kutatásom során nem találtam arra vonatkozó feljegyzést, hogy a helyszínen rögzített nyomok bármelyikének összehasonlítását elvégezték volna.

1.5. Nyomozás során használt eszköz: nyomozókutya

A helyszíni szemle mellett október 14-én a nyomozó hatóság nyomozókutya segítségével végigjárta az elkövető által megtett utat valamint a környéket átvizsgálta. A haladási irányból, valamint az útvonal megválasztásából azt

állapították meg, hogy a nyomcsapást hagyó úti célja egy közeli juhász-ház volt és csapáson végighaladó személy az út nagy részét futva tette meg. Erre a következtetésre abból jutottak, hogy a domb oldalán egy régi karám kerítését menekülés közben fentről lefelé történő haladás során áttörte. A futás tényét erősíti meg az is, hogy a csapás 3-4 méteres szakaszon a csalánba vezet, majd onnan visszatér, ami arra enged következtetni, hogy a menekülő tettes a lejtőn lefelé futva belerohant a csalánosba. A nyomcsapás vizsgálata során a fegyvert, vagy annak elrejtésére alkalmas helyet a nyomozók nem találtak. A későbbiekben kiderült, hogy a kérdéses útvonalat az igazi elkövető sem használta, így felmerült a kérdés, hogy a hatóság milyen nyomok alapján „jelölte ki” ezt menekülési útvonalnak. Véleményem szerint az a körülmény, hogy id. A.L. szinte egész életét a szőlőhegyen töltötte alapot adhat arra a következtetésre, hogy tudva azt, hogy ott csalános van nem rohant volna bele. Vallomása zavaros ugyan azzal kapcsolatban, hogy a lövést követően merre bolyongott, de semmi sem utal arra, hogy menekült volna, hisz fiáért később visszament. Ezen ellentmondásokat a nyomozás során szintén nem tárták fel, teret adva inkább a beismerő vallomást alátámasztó bizonyítékoknak.

4. Gyanú felmerülése

A Rendőr-főkapitányság 1991. december 30-án őrizetbe vette ifj. A.L.-t egy másik emberölés büntettének alapos gyanúja miatt. A rendőrségen való tartózkodása alatt következő év január 2-án ifj. A.L. a B.J. sérelmére elkövetett bűncselekmény kapcsán az apjára nézve terhelő vallomást tett és e nyilatkozata alapján a hatóság 1992. január 2-án őrizetbe vette id. A.L.-t. Érdemes megjegyezni, hogy az apjára terhelő vallomás megtétele után végig tanúzási mentességére hivatkozva megtagadta a vallomástételt, egy ízben azonban szembesítésre⁹ azért sor kerülhetett. Mivel a nyomozati iratokban a szembesítési jegyzőkönyvet nem találtam, kizárólag az id. A.L. által elmondottakra hivatkozhatok. A fiával történő szembesítés alkalmával tett beismerő vallomásáról következőképp nyilatkozott:

⁹ Lásd: Fenyvesi Csaba - Antal Dániel: Confrontation as a Special Criminalistic Method In: Josef Metenko-Sona Masticová-Magdaléna Krajníková (eds.) Pokroky v Kriminalistike 2011 EU SEC II./B Akadémia Policajného zbornu v Bratislave, 2011. 68-83.o.

”..a szembesítés során őt a kihallgató helyiségből többször kihívták, majd utána mondta a szemembe a történeteket.” “ ...fiam nem teljesen beszámítható, gyengeelméjű. Szinte a szájába adták a választ...”

A terhelt őrizetbe vételét, majd későbbiekben előzetes letartóztatását e vallomásra alapította az eljáró bíróság. Annak ellenére, hogy ekkor még nem állt fenn beismerés, megjegyzem, hogy „apokrif letartóztatási okokként”¹⁰ kerültek a szakirodalomba azok az esetek, amelyek a döntést hozó bírót befolyásolják a letartóztatás elrendelésekor. Ezek azonban, mivel törvényi háttérrel nem rendelkeznek, nem szolgáltathatnak valódi alapot, így például a kikényszerített beismerés sem.

5. Vallomások

5.1. Nyomozás során tett beismerő vallomás¹¹

Tényként kezelhető az alábbi ügyben, hogy a vádlott több ízben tett magára nézve terhelő beismerő vallomást. Ennek okának kiderítésére a bíróság különösebb erőfeszítést nem tett, holott megfigyelhető a vádlott által a bíróság előtt tett nyilatkozatának, illetve az előadó rendőrtiszt vallomásának ütközése is, így a kényszerítés ténye teljes bizonyossággal nem zárható ki, amit közvetetten alátámasztani enged, hogy a vádlott a Megyei Bíróság valamint a Legfelsőbb Bíróság előtt tett vallomásaiban - a hamis vádra¹² történő többszöri figyelmeztetés mellett is - fenntartotta a kihallgatási módszerekről mondottakat.

A vádlott a következőképp vallott a Megyei Bíróság előtt a tanács elnökének ez irányú kérdésére:

„Azért mert nekem a nyomozás során előre megmondták a rendőrök, hogy mit mondjak és teljesen ki is voltam borulva idegileg. Engem akkor kényszerítettek, hogy azokat a vallomásokat megtegyem, mert nem adták a Sudexen gyógyszeremet.”

„...nagyon féltem a rendőröktől, ezért ismertem el, hogy én követtem el a bűncselekményt. Engem megfenyegettek a rendőrök és ennek hatása alatt voltam és így még az ügyésznek sem mertem nemet mondani, inkább elismertem, hogy én

¹⁰ Lásd: Herke Csongor: Az előzetes letartóztatás elrendelése a terhelt várható magatartása alapján. Jogtudományi Közlöny, 2002/1. sz. 13-26.o.

¹¹ Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2007. 83.o.

¹² 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban:Btk.) 233.§ (1) bek.

követtem el, mert féltem tőlük. Most nem félek már és ezért mondom el a bíróság előtt a teljes igazságot. Ezt a vallomásom tartom fent, amit a bíróság előtt mondtam, mert ez az igazság.”

Annak ellenére, hogy a vádlott többször említette a tárgyaláson, hogy a vallomásának megtételekor kényszer hatása alatt állt, a bíróság ezt a védekezést nem tartotta elfogadhatónak. Védőjének kérdésére, hogy miért ismételte meg több ízben a beismerő vallomását a következő nyilatkozta:

„.....amikor engem először bevittek a rendőrségre, akkor ugyanolyan vallomást tettem a rendőrség előtt is, mint most a bíróság előtt, csak január 9-én változtattam meg a vallomásomat, mert kényszerítettek rá. Lelkileg voltam megtörve. Egyedül voltam egy zárkában és nem adták a gyógyszereimet sem, pedig szükségem lett volna rá. Mielőtt megtettem volna a vallomást a rendőrök előre levázolták nekem, hogy hogyan volt és én aszerint mondtam el. Fenyegettek engem és kényszerítettek. Előadóm azt mondta, hogy kivisznek a helyszínre és ott le fognak lőni engem, majd azt mondja, hogy megpróbáltam megszökni. Ilyenekkel kényszerítettek rá a vallomásra.....,

A vádlott kitért a szembesítés során tapasztaltakra is. A következő vallomást tette:

„Mikor engem a fiammal szembesítettek, akkor a C.Z. rendőr volt ott és mikor a fiam megakadt a mondanivalójával, akkor kivitték és én nem szólhattam semmit, mert a C.Z. azt mondta nem engem kérdeztek. Mikor a fiam visszahozták, akkor akadozva ugyan, de elkezdte megint mondani ellenem a dolgokat, de így is csak rásegítéssel tudta mondani.”

A nyomozati iratokból megállapítható volt, hogy ifj. A.L. valóban tett az apjára nézve terhelő vallomást, azonban ennek jegyzőkönyve, mint ahogy azt korábban már említettem az iratok között nem volt fellelhető. A későbbiekben a vallomástételt tanúzási mentességére hivatkozással megtagadta, így az okok tisztázására nem kerülhetett sor. Szükségesnek érzem hozzátenni, hogy a vádlott közel 5 hónapot töltött a rendőrségi fogdán előzetes letartóztatásban mielőtt átszállításra került a büntetés-végrehajtási intézetbe. Ez idő alatt, állítása szerint már néha maga is elhitte, hogy ő követte el a bűncselekményt. A kihallgatások sorozatos egymásutániséga és a hatóság részéről való igény a meghatározott tartalmú vallomásra olyan nagy volt, hogy egyetlen út maradt számára, a beismerés.¹³

¹³ „...a harmadik típus a kikényszerített és elsajátított hamis vallomás, vagyis az, amikor az aggódó, kimerült, nyomás alatt álló, vagy zavart ártatlan terhelte még magas szinten befolyásoló rendőri kihallgató módszereknek is kiteszik, és saját maguk is elhiszik, hogy elkövették a bűncselekményt. Lásd: Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2007. 95.o.

5.2. *Nyomozás előadója, F.D. által tett vallomás*

A Bíróság vallomástételre idézte F.D. rendőrtisztet is, aki az ügyben felelős előadóként és felderítőként egyaránt dolgozott. Állítása szerint november körül került a nyomozók látóterébe id. A.L. vádlott, mint lehetséges elkövető. A nyomozás megkezdése után kihallgatásra vitték őt és bátyját is, mivel már akkor felmerült a gyanú, hogy a vádlott fegyverrel rendelkezhetett. Erre a következtetésre alapot szolgáltatott az a tény, hogy a vádlott több barátjával a környéken orvvadászatot és orvhalászatot folytatott. Annak ellenére, hogy id. A.L. testvére által tett vallomás egyértelmű abban a körülményben, hogy az orvvadászatot a testvére és B.J. sértett is hurokkal végezte - ugyanis fegyverrel akkor már nem rendelkeztek - a nyomozó hatóság megkezdte a feltételezésük szerint id. A.L. birtokában lévő fegyver felkutatását. Vádlott és testvére fegyverről tett vallomásában beismerték, hogy évekkal az eset előtt rendelkeztek lőfegyverrel, de azt bedobták egy közeli kútba.

A vallomások ellenőrzése végett a nyomozók a kút átvizsgálását rendelték el, amit a tűzoltóság fogatosított. Az előadó állítása szerint a kút körülbelül 40 méter mély lehetett – „*az alja viszonylag sima*” - és miután a tűzoltók átkutatták, kétséget kizáróan megállapították, hogy a kútban fegyver elrejtve nincs. A nyomozó vallomásában kitért arra, hogy id. A.L. az első kihallgatás során még tagadta, hogy valaha is puskájuk lett volna, de a bátyjával való szembesítést követően elismerte annak létezését, de határozottan állította, hogy ő azt bedobta abba a bizonyos kútba. A vádlottal szembeni gyanú kialakulásában fontos szerepet játszott annak munkahelyi viselkedése is, ugyanis mikor még csak felfedező tanúként volt kihallgatva, a munkahelyi üzemorvosának azt a kérdést tette fel, hogy hogyan kellene viselkednie, ha őt gyanúsítanák.

A vádlott a gyanúsítottként való közlést követően első ízben F.D. előadónak tett beismerő vallomást. A nyomozó szerint a kihallgatásokkor jelen volt a védő, gyakran az ügyész és a nyomozó egyik kollégája is. Ezzel a vallomással ellentétben áll a vádlott tárgyaláson tett észrevétele, miszerint védője soha nem volt jelen, csak miután a beismerő vallomást megtette. Az első vallomás (január 2.) megtételekor csak az előadója jelenlétét ismeri el és határozottan állítja, hogy csak a második

kihallgatáson (január 9.), ahol már védője is jelen volt készítették jegyzőkönyvet¹⁴. A vádlott szerint kezdetben F.D. nem azt mondta neki, hogy tegyen beismerő vallomást, hanem hogy ellene alapos gyanú merült fel és emellett a cselekmény elkövetésének körülményeit is részletezte. Ezek alapján rakta össze id. A.L. azt az eseménysorozatot, amelyeket később a beismerő vallomásában közölt. A vádlott megemlíti még, hogy a kihallgatás során F.D. közölte vele, hogy a fia ránézve terhelő vallomást tett és az arról felvett jegyzőkönyvet is elé tárta. F.D. a vádlott nyilatkozatát követően védekezésképp elmondta, hogy lehetetlen lett volna az, hogy A.L.-nak bárminemű információt a tudomására hozzon, hiszen az ügy anyagával akkor ő még nem rendelkezett, ugyanis nyomozástaktikai szempontból fontosnak tartották annak elkerülését, hogy befolyásolja a vádlottat vagy vele akár csak kérdés formájában olyan tényt közöljön, amivel a későbbiekben vissza tudott volna élni.

A nyomozás kezdeti szakaszában id. A.L. ellen felmerült gyanút erősítette a felesége és fia által tett rá nézve terhelő vallomás. A tanúk azonban a bíróságon vagy tanúzási mentességükre¹⁵ hivatkozva megtagadták a vallomástételt, vagy gyökeresen más vallomást tettek. Ha kizárjuk azt a tényt, hogy a bűncselekmény biztosan nem id. A.L. követte el, nem róhatjuk fel a bíróságnak azt, hogy id. A.L.-né szavahihetőségében kételkedett. A nyomozás során még férjére nézve terhelő vallomást tevő asszony a bírósági tárgyaláson vallomástétele során feltűnően zavart volt, a válaszai előtt rendszeresen a védőre pillantott. A következetesség hiánya volt felfedezhető abban is, hogy mikor szerzett tudomást a sértett haláláról, ugyanis korábbi vallomásában azt állította, hogy az elkövetés reggelén, a tárgyaláson viszont már estéről beszél. Ennek tisztázása során merült fel egy számomra igen érdekes részlet, ahogy id. A.L.né a saját fiáról, ifj. A.L.-ról a következőt nyilatkozta:

“ A fiam kisegítő iskolába járt és csak 7. osztályt végzett. Nem nagyon tud megjegyezni sok mindent, így nem tud verseket, de a táncdalok szövegét azt meg szokta jegyezni...Ha többször elmondanak neki valamit, azt biztosan megjegyzi...”

Ebben a pontban átfedés fedezhető fel a vádlottéval, aki a fia terhelő vallomását kizárólag a rendőrségi „betanításnak” tulajdonította.

¹⁴ „...A figyelmeztetést, valamint a terheltnek a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.” Lásd: Be. 117. § (2) bek.

¹⁵ Herke Csongor-Fenyvesi Csaba-Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012. 152.o.

A nyomozó kérdésre elmondta, hogy a vitatott kihallgatások alatt (január 2. és 9. között) az ügy nem vizsgálati szakban volt, hanem a Bűnügyi Osztálynál. Ezt követően az eljárási szabályok szerint a Bűnügyi Osztály átadja az ügyet a Vizsgálati Osztálynak¹⁶, amikor is az ott kijelölt vizsgáló – jelen esetben F.D. – áttanulmányozza, és ezt követően kerül sor a nyomozás megkezdésére. Vallomásaiban a következőképp nyilatkozik erről az időszakról :

„Elképzeltető, hogy én már a vizsgálati szak előtt is részt vettem egy kihallgatáson, mert behívtak. Így lehetséges az, hogy január 2.-án én vettem fel a jegyzőkönyvet a vádlottal, de ilyenkor még bűnügyi szakban volt az ügy és csak megszokásból írtam vizsgálati osztályt a fejlécre. Én már csak akkor kaptam meg az ügyet, mikor a bűnügyi osztály áttette.”

F.D. előadónak saját bevallása szerint nem volt tudomása arról, hogy bárki jegyzőkönyv felvétele nélkül hallgatta volna ki a vádlottat. A beismerő vallomások felvétele során a cselekmény elkövetésére vonatkozó körülményekben eltérés nem mutatkozott, a vádlott kizárólag a fegyverrel kapcsolatban tett különböző vallomásokat:

„ Amikor bementem a mellékhelyiségbe kitapogattam a puskát. Valami ruhába vagy zsákba volt nem emlékszem pontosan. A puskát kihoztam az előtérbe, ott megtörtem és megfogtam az egyik hüvelyt és megemeltem, éreztem, hogy annak súlya van, hogy az nem üres, na. Én ekkor visszaállítottam eredeti helyzetébe, de én akkor már semmire nem gondoltam, egyből fölmentem és úgy emlékszem, mintha a B.J.-nek szoltam volna. Mintha egy alak megjelent volna előttem, én itt nem emlékszem semmire csak valami nagy dörrenést és egy pukkanást hallottam. Én semmiféle mondhatnám valami célzó lövést adtam le vagy valami ilyesmi, ezt szinte majdnem csak egy ijesztésnek gondoltam. Szóval a huppanás megtörtént, elérzékenyültem és elkezdtem sírni. Megfordult a fejemben hirtelen az, hogy biztosan, hogy megöltem.”

Az elkövetés beismerését követően a vádlott egy vallomáson belül kétféle helyet is megjelöl a fegyver hollétére vonatkozóan:

„Erre elindultam a mellékhelyiség fele, ahonnét a puskát kivettem, ott ugyan úgy valami zsákba, vagy valami ruhába visszacsomagoltam....”

„....még mielőtt a kukoricásba mentem volna, én szoltam a fiamnak hogy ne jöjjön velem , álljon meg azon a helyen és várjon rám, amíg én visszajövök. Arra emlékszem, hogy átmentem a lent lévő patakon is, az erdőszélén is jártam, de nem emlékszem vissza arra, hogy pontosan merre jártam. Út közben valahol letettem a puskát, de nem emlékszem, hogy hol. Még az is lehet, hogy amíg bolyongtam, csak kicsúszott valahol a kezemből.”

¹⁶Lásd: a rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 15/1994. (VII.14.) BM Rendelet

Az előadó vallomásában kitért arra, hogy a vádlott a kihallgatások alatt végig nyugodt volt, de azt megfigyelték, hogy mihamarabb szóba került az elkövetés eszköze, ideges lett és sírva fakadt.¹⁷

Kétségtelen, hogy a hatóság megpróbálta tisztázni a fegyver hollétét, azonban erőfeszítéseik ellenére az nem került faltalálásra sem a nyomozás, sem az elsőfokú bíróság eljárása alatt sem. Az ügyiratokból egyértelműen megállapítható, hogy ennek érdekében id. A.L.-t poligráfós vizsgálatnak is alávetették, ugyanis a nyomozás vezetőjének az az érzése támadt a kihallgatások során, hogy a vádlott irányítani akarja azok menetét, ha az elkövetés eszköze került szóba ideges lett, úgy tűnt fedezni próbál valakit. A vádlott erre a következőképp reagált:

„Én nem takargattam senkit és azért mondtam mindig mást, hogy itt meg ott van a puská, mert tőlem követelték a puskát és mondanom kellett rá valamit. Én teljesen stresszhatás alatt voltam és azért mondtam mindazt, amit akkor mondtam.”

A vizsgálatról elviekben jegyzőkönyv is készült, de az meglepetésre szintén nem volt megtalálható. A Büntetőeljárásról szóló törvény¹⁸, ugyan nem sorolja fel bizonyítékként a poligráfós vizsgálat¹⁹ eredményét, de a gyakorlat azt mutatja, hogy a pozitív eredménnyel zárult vizsgálatok mégis értékelésre kerülnek a bíróságon, még ha a bírót csak mérlegelésében segítik is. Ebben az esetben azonban nem hozta a kívánt eredményt. Negatív nyomként²⁰ való értékelését azonban, véleményem szerint, a nyomozó hatóság elmulasztotta. A nyomozó id. A.L. azon nyilatkozatára, miszerint a poligráfós vizsgálat másnapján meg akarta változtatni a vallomását, de egy ismeretlen személy a kihallgatás során hátulról bejött a terembe és pofon vágta, azt mondta, hogy neki ilyen jellegű erőszakról soha nem számolt be, és ha meg is történt, akkor azt más személyeknek is tapasztalnia kellett volna. Értelmetlennek tartotta a vádlottnak azon állítását, hogy bántalmazták, hiszen beismerésben volt.

Egy esetben erősítette meg azt, hogy a vádlott vissza kívánta vonni a vallomását, de ekkor lejátsozta neki a B.J. temetésén készült videofelvételt, mire a vádlott sírva fakadt és újra beismerte tettét. F.D. elmondása alapján ezt a vádlott

¹⁷ Megállapítást nyert, hogy a „személyi jellegű bizonyítékok értékelésénél egyenesen perdöntő jelentőségű lehet a vallomást tevőnek a kijelentéseit kísérő metakommunikációja...” Lásd: Herke Csongor-Fenyvesi Csaba-Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012. 74.o.

¹⁸ „76. § (1) A bizonyítás eszközei a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása.” Lásd: Be. 76. § (1) bek.

¹⁹ Krispán István: A poligráfós hazugságvizsgálat. Kézirat, Budapest, 2004.

²⁰ Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 117.o.

maga kérte tőle, hiszen a felvételt még nem látta. Felmerül a kérdés, hogy mi oka lett volna A.L.-nak arra, hogy kérje a felvétel levetítését, ha a temetésen részt vett!

5.3. C.Z. vallomása

C.Z. rendőr elmondta a bíróságon, hogy ifj. A.L. ellen indított nyomozásban dolgozott, mint előadó. E nyomozás közben merült fel a B.J. féle emberölésben elkövetőként id. A.L. személye. Vallomásában megerősíti kollégája által elmondottakat, miszerint a beismerő vallomások megtételénél a védő és az ügyész is jelen volt, bár ő ezt nem közvetlenül észlelte, ugyanis személyesen azokon nem vett részt.

Nyilatkozatában határozottan kitér arra, hogy ő maga is kihallgatta id. A.L.-t, kérdéseket tett fel neki, de pszichikai vagy fizikai erőszakot soha nem alkalmazott, a gyanúsítottat nem befolyásolta, hisz az eljárás a gyakorlatban rendszerint úgy történik, hogy elé tárják a bizonyítékot és a terhelt arra vonatkozóan nyilatkozik.

A vádlott reagálásában a tárgyaláson megerősítette C.Z. nyilatkozatát, miszerint semmilyen formában nem bántalmazta, de nem vonta vissza a korábban elmondottakat sem azzal kapcsolatban, hogy a poligráfos vizsgálat után a korábban tett tagadó vallomást kívánta fenntartani és ennek következtében ismeretlen személytől hátulról egy pofont kapott. Biztos volt abban, hogy ez a személy nem C.Z. volt.

5.4. Megyei Bíróság vallomásértékelése

A vádlott, szemben a nyomozati szakban tett beismerő vallomásaival a tárgyalás során a bűncselekmény elkövetését tagadta. Védekezésének²¹ alátámasztására a következő tényeket közölte a bírósággal:

- A halászléebéd megtörténtét nem vitatta, azon feleségével és lányával vettek részt a sértett halálát megelőzően.

²¹ „A terheltnek módot kell adni arra, hogy a vallomását összefüggően előadhassa, ezt követően kérdések intézhetők hozzá. Ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell. A terhelt beismerése esetén - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is.” Lásd: Be. 118. § (1)-(2) bek.

- A bor elfogyasztása után megerősítette, hogy elment a közeli tanyák valamelyikéhez borért és körülbelül 30 percig távol volt. Védekezése szerint visszatérése után felesége nem közölt vele olyan tényt, ami a sértett szexuális közeledésére utalt volna és ilyen jellegű információ a későbbiekben sem jutott tudomására.
- A tárgyaláson előadott vallomása szerint 1991. október 3-án a nap folyamán fát vágott, késő délután ittasan és fáradtan érkezett haza. Ezt követően lefeküdt és elaludt. Miután felesége és lánya hazaérkezett, felébresztették, hogy öltözzön át. Ezután ismét elaludt és csak másnap reggel fél 6 körül ébredt, majd azzal a szándékkal, hogy a sértettől az aznapi favágáshoz baltát kérjen, felment a présházához, amikor is B.J. holttestét felfedezte.
- Vallomásában határozottan tagadta, hogy tudomása lett volna arról, hogy B.J. birtokában bármilyen lőfegyver lenne.

A Megyei Bíróság vádlott védekezésének pontjait megvizsgálta és az alábbi indokok miatt azt elutasította:

- A nyomozó hatóság a vádlottat a gyanúsítottá nyilvánítást követően első ízben 1992. január 2-án hallgatta ki. Ekkor a bűncselekmény elkövetését még tagadta és az előzőekben vázolt védekezést adta elő a hatóságnak is.
- Január 9-én a vádlott vallomás tétele iránti kérelmet terjesztett elő a nyomozást végző vizsgálókhoz. Az iratok alapján a bíróság megállapította, hogy a kihallgatásra a jegyzőkönyv vezetésére jogosult vizsgálók, az ügyész és a kirendelt védő jelenlétében került sor. A vádlott ez alkalommal a cselekmény motívumát megjelölve, de anélkül, hogy az elkövetés körülményeit részletezte volna, egyértelműen és határozottan olyan vallomást tett, mely szerint az általa helyszínen talált vadászlőfegyverrel B.J.-t agyonlőtte.
- január 13-án ismételten önként jelentkezett vallomástételre, amikor is az előző vallomásánál részletesebb beismerő vallomást tett. Beismerését a január 14-én foganatosított helyszíni szemlén és a január 15-i pszichológia vizsgálaton is megismételte.
- Ezt követően még két ízben, január 16-án és január 20-án a cselekmény körülményeinek aprólékos feltárásával ismételten beismerő vallomást tett.

- A január 23-án és 28-án tett vallomásaiban sem vitatta a bűnösségét, csak a fegyver hollétét nem tudta pontosan megjelölni.
- Február 28-i kihallgatása során kézzel írt rövid önvallomást tett a cselekmény elkövetésének körülményeire, valamint az eszközként használt vadászfegyver elrejtésére vonatkozóan.
- Ismételt kihallgatásokat követően, valamikor február 28. és május 4. közötti időpontban, a vádlott, dátummal el nem látott jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatát annak okának megjelölése nélkül megváltoztatta.
- Május 4-én ismételten a cselekmény egészére vonatkozó beismerő vallomást tett. Ezt követően május 24-én az orvosszakértői vélemény ismertetése során is beismerte tettét. Ugyan ezen a napon került sor a nyomozás iratainak ismertetésére is, amikor is a kirendelt védője jelenlétében a beismerő vallomások fenntartásáról nyilatkozott.
- Május 29-én már a büntetés-végrehajtási intézetből előállított vádlott – védő jelenléte nélkül - az ügyészi meghallgatás során ismét részletes beismerő vallomást tett.

A vádlott az elé tárt vallomások megtételét a tárgyaláson nem vitatta, de állítása szerint beismerésére részben pszichikai részben fizikai kényszer hatására került sor, hiszen őrizetbe vételekor január 2-án a cselekmény elkövetését még tagadta. A január 9-én tett beismerő vallomására egyrészt a vizsgálatot végző rendőrök közvetlen ráhatására, másrészt annak következtében került sor, hogy az idegnyugtató gyógyszereit elvonták tőle. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a rendőrségi fogdanapló adatai szerint január 2-i és január 9-i közötti időpontban 7 esetben állították elő kihallgatásra, melyekről jegyzőkönyv nem készült. Ezen jegyzőkönyv nélküli kihallgatások során a vizsgálók rendelkezésükre álló adatok alapján a cselekmény lefolyásának feltételezett körülményeit tudomására hozták és ennek következtében tudott később ilyen részletes beismerő vallomást tenni.

Feltételezésem szerint ezen jegyzőkönyv nélküli kihallgatások során a nyomozók presszionálták a vádlottat a vallomás megtételére²². Lehetőség nyílt ezen

²² „Több rendőrképző kézikönyv széles körű elemzése után a bíróság megállapította, hogy a legfelvilágosultabb és leghatékonyabb kihallgatási technikák is pszichológiailag manipulatívak, megfélemlítőek és a hatékonyság érdekében különböző cseleket alkalmaznak, melyek azzal fenyegetnek, hogy a gyanúsított akaratát kijátsszák.” Lásd: Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2007. 102.o.

alkalmakkor arra, hogy az amúgy is szellemileg visszamaradott, alkoholista vádlottat ösztönözzék információ adására. A nyomozás során a nyomozókra nagy súly nehezedik. Érezhető volt ebben az esetben is, hogy a tettest-produkáló nyomás egyfajta kényszerhelyzetet teremtett. A beismerő vallomást tekintették akkoriban a legnagyobb sikernek, hisz ha azt elérték, a nyomozó „jól végezte” dolgát, megtalálta a tettest. Sajnos ennek az a súlyos következménye lehet, hogy a vallomást alátámasztó bizonyítékokra terelődik a hangsúly és az egyetlen cél annak minél hatékonyabb igazolása lesz. Ennek a célnak az oltárán sok, más verzióra is lehetőséget adó nyomot áldoztak fel. A negatív nyomok, mint például az, hogy a poligráfos vizsgálat sem a bűnösségre, sem a fegyver elrejtésének helyére információt nem hozott ki, nem lett kellően értékelve, hiszen nem támasztotta alá id. A.L. bűnösségét.

A Megyei Bíróság a korábban felvázolt vádlotti védekezést nem találta elfogadhatónak, ugyanis annak ellenére, hogy tényként kezelhető az, hogy a január 9-i beismerő vallomást megelőzően 7 darab jegyzőkönyv felvétele nélküli kihallgatás történt, a Büntető Eljárásról szóló 1973.évi I. tv. és a rendőrségre vonatkozó nyomozati utasítás nem tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek kizárta tennék az ilyen jellegű gyanúsított ki hallgatást. A bíróság álláspontja szerint ez csak a vallomások bizonyítékként való értékelését érinti, azaz tartalmuktól függetlenül a későbbiekben nem használhatóak fel.²³ Önmagában abból a körülményből, hogy jegyzőkönyv felvételére nem került sor minden egyes kihallgatáson, nem következik egyértelműen az a tény, hogy a nyomozó szerv törvénytelen eszközöket alkalmazott volna. De meghúzható-e élesen a határ a törvénytelenül szerzett bizonyíték és e módszer következtében keletkezett bizonyíték között? Véleményem szerint, ha ez a következtetés levonható pusztán abból a tényből, hogy a kihallgatásokról jegyzőkönyv nem készült, ugyan ezzel a logikai levezetéssel az is valószínűsíthető lehetne, hogy azért nem készültek jegyzőkönyvek, mert azok során bármilyen módon, de a vádlott befolyásolása történt.

A bíróság az ügy iratainak teljes körű áttekintését követően arra az álláspontra jutott, hogy a bizonyítási eljárás során a vádlott állításán kívül semmi

²³ „Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.” Lásd: Be. 78. § (4) bek.

sem merült fel arra vonatkozóan, ami alátámasztaná, vagy akár csak valószínűsítene a fizikai, illetve pszichikai bántalmazás megtörténtét. Mivel a vádlotti védekezés a beismerő vallomások megtételének kétes voltán alapult, a bíróság különös gonddal vizsgálta azok tartalmát. Ennek következtében azt állapította meg, hogy abban az esetben, ha nem a vádlott követte volna el a bűncselekményt, nem tudott volna az egyéb bizonyítékokkal – utalva itt a helyszíni szemlére, illetve orvos szakértői és fegyverszakértő véleményre – összhangban álló beismerő vallomást tenni.

Lényeges körülménynek minősíti a bíróság továbbá azt, hogy a vádlott vallomásaiban következetesen megemlíti több, a cselekmény lényegét nem érintő mellékkörülményt, amelyek a beismerő vallomást életszerűbbé teszik, és az elkövetést támasztják alá. Például ilyennek tekinthető az, hogy a vádlott vallomásaiban csaknem minden esetben kitér arra, hogy 1991. október 3-án felesége és lánya a favágásból való hazaérkezését követően tejért mentek, illetve az, hogy a szőlőhegyre történő felmenetelt megelőzően szovjet típusú katonai ruhát vett fel, majd a vadászfegyvert magához véve a csőben lévő lőszer súlyából állapította meg, hogy a patronok éles töltetűek. Ezekhez hasonló következetességgel vallott arról is, hogy a cselekmény elkövetése után otthonában, mintegy ideg feszültség levezetésére, egy pohár vizet ivott és másnap reggel ébredéskor a falurádió műsorát hallgatta.

A bíróság ezeket a visszatérő, minden vallomásban előadott momentumokat úgy értékelte, hogy ha a vádlott csak a nyomozók által tudomására hozott tények ismeretében tett volna beismerő vallomást, a korábban felsorolt mozzanatok ilyen fokú következetességgel nem fordultak volna elő.

Meglátásom szerint, ha a Megyei Bíróság ilyen nagy súllyal értékelte az előbb felsorolt mozzanatok visszatérését a beismerő vallomásokban, akkor felmerülhetett volna a kérdés, hogy egyéb fontos részletekről, mint a fegyver helyéről, illetve a lövés pillanatáról a vádlottnak miért nincsenek emlékei. Ittas állapota nem magyarázat arra, hogy a vallomások során szinte végig hátrítja az objektív tényeket, a „nem emlékszik” mögé bújik. Vallomása a ténszerűséget teljesen nélkülözi és információinak eredete is kétes. Felfedező tanú révén a helyszíni szemléről nem volt kizárható, az alatt, illetve az előzetes letartóztatását megelőző több hónapos nyomozás során olyan mennyiségű információt szedhetett össze különböző forrásokból, hogy a vallomása hitelesnek tűnhetett volna, ha

azokat a bizonyos, csak az igazi elkövető által tapasztaltakat nem „felejtette volna el”.

Az ítélet meghozatalában a bíróság álláspontja szerint kiemelkedő jelentőséggel bírt az ügyészi meghallgatás során tett beismerő vallomás. Ekkor ugyanis a vádlott már a büntetés-végrehajtási intézetben töltötte az előzetes letartóztatását, a nyomozó hatóság részéről semmilyen ráhatás nem érhetett, így ha az állított törvénytelen eszközök alkalmazására valóban sor került, akkor a vádlottnak azt ezen a meghallgatáson említene kellett volna. Ezen kívül jelentős bizonyítéknak tekintette a bíróság a vádlott 1992. június 12-én Magyar Televízió riportercsoportja előtt tett nyilatkozatát, ami tartalmilag és részletekbe menően is teljesen megegyezik a korábbi vallomásaival.

Vádlati beismerést alátámasztó bizonyítékként értékelték id. A.L.-né nyomozás során tett vallomásait is. Első ízben kórházi kezelése alatt január 6-án hallgatták ki, amikor nyilatkozott a cselekmény előzményére vonatkozóan és arról, hogy a bűncselekmény elkövetésének tényét fiától tudta meg. (A nyomozó hatóság ebből arra a következtetésre jutott, hogy ifj. A.L. az elkövetéskor jelen volt.) Id. A.L.-né február 7-én férjére nézve ismételten terhelő vallomást tett és részletesen beszámolt a sértett által elkövetett erőszakos közöszlőről is. Az előbb említett vallomásokat id. A.L.-né a tárgyaláson megváltoztatta arra hivatkozással, hogy különösen az első kihallgatáson olyan idegállapotban volt, amely lehetővé tette a nyomozók számára, hogy a férjére terhelő vallomásokat vele aláírassák. A bíróság azonban a felhozott indokokat nem tartotta elfogadhatónak.

6. Fegyver²⁴

Mivel sem a nyomozás, sem a bírósági eljárás során az elkövetéshez használt fegyver nem került elő, a bíróság szükségesnek tartotta az ítéleti ténymegállapítások indoklását is.

A fegyverszakértői vélemény alapján a halálos eredményű lövést illetve az ajtón, valamint az üvegen áthatoló lövést 12-es öb ²⁵ nagyságú sörétes

²⁴ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 177.o.

²⁵ Öb: „Sima csőfúratú lőfegyvereknél ez a csőfúrat legkisebb átmérőjét jelzi.” Lásd: Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 179.o.

vadászfegyverből²⁶ adták le. A helyszínen talált lőszerhüvelyek vizsgálata során az ütőszegből származó egyedi sajátosságok alapján igazolható volt, hogy mindkét lövés ugyanabból a csőből származik. Id. A.L. és testvére nyilatkozata alapján körülbelül 20 évvel korábban birtokukba került egy szovjet gyártmányú 12-es vagy 16-os kaliberű duplacsövű sörétes vadászfegyver, melyet a vádlott már évekkal a bűncselekmény elkövetése előtt a közeli kútba dobott. A vallomások alapján az volt megállapítható, hogy az említett kút körülbelül 40 méter mélységű, így gyakorlatilag kizártnak tekinthető, hogy a puskát a kútba dobást követően onnan bárki kivehette volna. A nyomozás során a kút a tűzoltóság speciális műszerekkel átvizsgálta és teljes bizonyosságot nyert, hogy a fegyver abban nem található. Mindezek alapján a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy id. A.L., állításával ellentétben, oda a puskát nem dobta be.

A vádlott testvérének elmondása szerint a kérdéses vadászfegyver egyik csövének elsütő szerkezete működésképtelen volt. Ez az egyedi sajátossága, és az, hogy a halálos lövéseket is ugyanabból a fegyvercsőből lőtték ki²⁷, a bíróságot arra indította, hogy a vádbeli esetben a lövést ugyanabból a hibás ütőszervezetű vadászfegyverből adták le, mely korábban az A.L. család birtokában volt. Ezt bizonyították a vádlott nyomozás során tett vallomásai, melyek teljesen egyértelműek a tekintetben, hogy az elkövetéshez duplacsövű vadászfegyvert használt.

Abból a tényből, hogy a vadászfegyvert a kútban nem találták, illetve, hogy az egyedi sajátosságokkal rendelkezik, a bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a vádlott a lőfegyvert korábban átadta a sértettnek és ez az oka annak, hogy B.J. tanyájának mellékhelyiségében fegyvert tárolt. Ennek alátámasztására közvetett bizonyítékként értékelte a bíróság azt a körülményt, hogy a vádlott és a sértett köztudomásúan különböző eszközökkel orv-vadász tevékenységet folytattak. Nézőpontom szerint, az orvvadászat közvetett bizonyítékként való értékelése hiba volt, ugyanis a vallomásoknak csak azt a részét „használta fel” a bíróság, amelyek a

²⁶ „Lőfegyver: a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki.” Lásd: 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerkekről 2. § 16. pont

²⁷ Az egy csőből való kilövés tényére a helyszínen talált lőszerhüvelyeken lévő, „a használt fegyverre jellemző, az egyes fegyveralkatrészekből származó, statikus, egyedi sajátosságú nyomok” szolgáltatott alapot. Lásd: Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 191.o.

vadászat tényére utaltak, azt azonban nem, hogy ezt minden esetben hurokkal követték el. Ez az apróság is jól mutatja azt, hogy azon tények, amelyek nem támasztották alá a beismerő vallomást, nem rendelkezettek kellő súllyal, ellenben azok, amelyek igen, túlértékelés alá estek. A vádlott által tett vallomások is zavarosak voltak a fegyver sorsát illetően. A bíróság a bizonyítottság kérdésében nem tekintette döntő körülménynek, hogy az elkövetés eszköze nem került elő, ugyanis nem volt kizárható az sem, hogy a vádlott hazafelé tartva azt elvesztette, elrejtette illetve már fel nem deríthető személy a birtokába vette. Az elrejtésre utalhatott az is, hogy id. A.L. házastársának lelövését és öngyilkosságot fontolgatott. Összességében a bíróság kétséget kizáróan csak azt állapította meg, hogy az A.L. családtól származó vadászfegyver az elkövetés időpontjában a sértett préházának melléképületében volt és a cselekmény elkövetése után a vádlott lakására nem vitte vissza.

Meglátásom szerint az, hogy a nyomozó hatóság teljes bizonyossággal állította, hogy fegyver nincs a kútban, abba az irányba terelte a nyomozást, hogy id. A.L. csakis ezzel követhette el a bűncselekményt. Az a véletlen egybeesés – id. A.L.-val szembeni gyanút még jobban erősítve – , hogy az egy csőből való kilövés tényét alátámasztja a feltételezhetően a vádlott birtokában lévő duplacsövű fegyver egyik csövének működésképtelensége nem keletkeztethetett volna olyan fokú bizonyosságot, ahogy a bíróság ezt a tényt kezelte. A fegyverszakértői vélemény sem kategorikus²⁸, ugyanis az elkövetéskor használt fegyver az ítélet meghozataláig nem került elő, pont ezért sem szabadott volna akként értékelni.

²⁸ Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 111.o.

IV. Televíziós riport²⁹ id. A.L.-val

A Magyar Televízió a büntetés-végrehajtási intézetben töltött előzetes letartóztatása alatt riportot készített a vádlottal. Ennek a felvételnek a kivonatát a bíróság a tárgyaláson felolvasta, a tényállás tisztázásához és a beismerő vallomás ismételt alátámasztásához használta fel. A következőkben ismertetni fogok id. A.L. a cselekmény kulcsfontosságú részleteire vonatkozó válaszai közül néhányat.

A riporter azon kérdésére, hogy az elkövetéshez kétsövű puskát használt – e, a vádlott azt nyilatkozta, hogy nem emlékszik, még arra sem, hogy mikor és kire lőtt.

„...hogyan lőttem azt sem tudom, ezt az utóbbi jegyzőkönyvből tudnám megmondani, hogy hányat lőttem, de én úgy mondom el, ahogy történt.”

Ezt követően a riporter arról kérdezte, hogy milyen messze állhatott a sértett, amikor lelőtte. A.L. erre a kérdésre sem tudott választ adni, de az alapján, hogy fenn volt másnap a helyszínen 4-5 métert gondolt. Újabb homályos pont, hogy családjának tett-e említést az elkövetésről, amire szintén kitérő választ adott:

„én egyik este állítólag egyik este egy ittás állapotban elmondtam”

A vádlott a riport alatt végig zavaros volt, néhol még szabadlábra helyezését is a fegyver átadásától tette függővé. Azzal kapcsolatban, hogy a puskát hova rejtette, több lehetséges verziót felsorolt és hosszasan beszélt a számára maratoni hosszúságúnak tűnő kihallgatásokról is.

Véleményem szerint ez a riport olyan elemeket tartalmaz, amelyek kétségre adnak okot a beismerő vallomás hitelességével kapcsolatban, azonban a bíróság ezeket nem vette figyelembe, csak a korábbi vallomással való egyezésre koncentrált. Arra, hogy miért nyilatkozott a televíziónak egy olyan bűncselekményről, amelyet valójában el sem követett valószínűleg sosem derül fény, azonban ezzel a vallomással is feltételezett bűnösségét erősítette a bíróság szemében annak ellenére, hogy visszatekintve az ellenkező hatást kellett volna kiváltania vele.

²⁹Lásd: Horváth József: Videó a büntetőeljárásban. In: Belügyi Szemle, 1990/4., 37-45.o.

V. Ítélet

A Megyei Bíróság a vádlott, id. A.L. bűnösségét 1 rendbeli Btk. 166. § (1) emberölés büntetében és miután a cselekmény elkövetéséhez jogtalanul szerzett lőfegyvert és lőszert használ, 1 rb. Btk. 263.§ (1) lőfegyverrel és lőszerezéssel való visszaélés³⁰ büntetében állapította meg és 10 évi börtönbüntetésre illetve 6 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Az ítélet felülvizsgálatát kérelmezte id. A.L. és ügyvédje, aminek következtében 2 évvel később június 2-án a Legfelsőbb Bíróság az id. A.L. ellen indított bűnügyben az ítéletet hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatását a nyomozati szaktól rendelte megismételni. A Legfelsőbb Bíróság döntését azzal indokolta, hogy a lőfegyverrel és lőszerezéssel való visszaélés büntette körében megállapított tényállásra a bíróság téves ténybeli következtetés megtétele következtében jutott, illetve az emberölés körében az ítélet felderítetlenség és iratellenesség miatt teljes körűen megalapozatlan³¹

VI. Legfelsőbb Bíróság döntésének indoklása

A Megyei Bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokból azt a következtetést vonta le, hogy id. A.L. az ölési cselekményéhez az évekkel ezelőtt családjához került sörétes vadászfegyvert használta. Miután a fegyver sorsáról több tanú is nyilatkozott rekonstruálható volt az is, hogy az milyen módon került a család birtokába. A vádlott állítása szerint, azt évekkel az elkövetés előtt bedobta a közeli szőlőhegyen lévő kútba, ebből kifolyólag azt a kérdéses esetben nem használhatta. Mindezek ellenére a Megyei Bíróság hiányos, egymással zárt, összefüggő láncolatban nem álló bizonyítékok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott ezzel ölte meg B.J.-t. A Megyei Bíróság megállapítását arra alapozta, hogy a kútban a tűzoltóság kutatásokat végzett, mely során „teljes bizonyossággal”³²

³⁰ „Aki lőfegyvert vagy lőszert engedély nélkül készít, megszerez, tart vagy forgalomba hoz büntetett követ el.” Lásd: Btk. 263/A § (1) bek.

³¹ A másodfokon eljáró bíróságnak két esetben van lehetősége az elsőfokú bíróság tényállás megállapításának megváltoztatására, amely okok közül egyik a megalapozatlanság. Kasszációra akkor kerül sor, ha az eljárási hiba nem orvosolható. Lásd: Herke Csongor: Büntető eljárásjog. Jogi szakvizsga segédkönyvek, Dialóg Campus Kiadó, Bp.-Pécs, 2012. 213.o.

³² Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Bp.-Pécs, 2006. 114.o.

kimondható volt, hogy a fegyvert oda nem rejtették. A szakirodalom megkülönbözteti a közvetett bizonyítás két válfaját ugyan, de ebben az esetben az alkalmazandó diszjunktív bizonyító erő helyett apagogikus³³ bizonyítékként értékelték a fent említett tény, így a nyomozás még inkább tévútra terelődött.

A Megyei Bíróság az előbbieken említett tűzoltósági kutatás eredménytelenségéből – melyről készült jegyzőkönyvből sem a kutatás ideje, körülményei, sem résztvevőinek megállapításai egyértelműen nem derültek ki – téves következtetést vont le, miszerint teljes bizonyossággal megállapítható volt, hogy a fegyver a kútba a vádlott által hivatkozott körülmények között nem kerülhetett, ugyanis az nincs ott.

A Legfelsőbb Bíróság másik eljárási hibának minősíti a fegyverrel összefüggő tanúvallomások és szakvélemények megalapozatlan összekapcsolása folytán kialakult téves következtetést az elkövetés eszközére vonatkozóan. A bíróság a megcáfoltnak vélt vádlotti védekezés alapján vetette össze a fegyverre vonatkozó tanúvallomások adatait a megtalált hüvelyek szakértői vizsgálata során tett megállapításaival. A tanúk állítása alapján ugyanis a család birtokában lévő kétsövű sörétes vadászfegyver egyik csöve működésképtelen volt. Ezt alátámasztotta a fegyverszakértő szakvéleménye, miszerint a helyszínen talált hüvelyeken rögzített nyomok alapján azokat ugyanazon csőből lőtték ki. A bíróság e két, lényegében egymással össze nem függő tényállítás logikailag téves összekapcsolásából vonta le azt a következtetést, hogy a vádlott ezzel a vadászfegyverrel lőtte le a sértettet. Nyilvánvaló lett volna azonban, hogy önmagában a hüvelyen talált és az egy csőből való kilövés tényére utaló nyomok ilyen következtetés levonására alapot nem nyújthattak. Ha a bíróság bármilyen kétséget támasztott volna az elkövetés eszközével kapcsolatban – ahogy az a bizonyítékok hiánya miatt elvárható volt -, az in dubio pro reo³⁴ elve alapján nem hozhatott volna bűnösítő ítéletet. Az előzőekben említett körülmények folytán a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a Megyei Bíróság ítélete tekintet nélkül a később felmerült bizonyítékokra megalapozatlan volt.

³³ „Az apalogikus bizonyítás kategorikus következtetéseket alapoz meg, mert egymást teljesen kizáró két véglet viszonyáról van szó. Ha az egyik minőséget kategorikusan megállapítjuk, a másik minőséget kategorikusan kizárjuk.” Lásd: Tremmel Flórián - Fenyvesi Csaba - Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 281.-282.o.

³⁴ Be. 4.§ (2) bek. / Fenyvesi Csaba-Herke Csongor-Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2008. 81.-82.o.

VII. A döntő bizonyítékok

A Legfelsőbb Bíróság az előbb említett okoknál fogva pótnyomozást³⁵ rendelt el az ügyben, amelyben a Főügyészség az id. A.L. ellen hozott vádakát fenntartotta. Ekkor váratlan fordulat következett be, hiszen a kérdéses duplacsövű vadászfegyvert mégis megtalálták abban a kútban, amelyet korábban a tűzoltóság már átvizsgált. A Legfelsőbb Bíróság azonnal elrendelte a fegyver szakértői vizsgálatát annak kiderítése érdekében, hogy azt a bűncselekmény elkövetésekor használhatta-e az elkövető.

1994. február 22-én id. A.L. védője beadványában felmentés iránt fellebbezést³⁶ nyújtott be és röviden megjelölte azokat a pontokat melyek véleménye szerint a téves ítélet meghozatalához vezettek. Nevezetesen az a tény, hogy az őrizetbe vételt követően 7 alkalommal került sor jegyzőkönyv nélküli kihallgatásra akkor kap igazán jelentőséget, mikor is kirajzolódik, hogy az első kihallgatás során még bűnösséget tagadó vallomást tett, azonban az ominózus kihallgatások után már beismerőt. Az 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról 115. § (1) bekezdése alapján jegyzőkönyv készítése minden eljárási cselekménynél kötelező, így a hatóság ebben az esetben nem tett eleget a törvény által előírt köteletségének, veszélybe sodorva ezzel a nyomozás fedhetetlenségét. A probléma azonban nem állt meg kizárólag a nyomozó hatóság kapuinál, ugyanis az eljáró bíróság ezt a szabálytalanságot ítéletével mintegy „szentesítve”, bizonyítékként használta fel a vádlott által tett beismerő vallomásokat. Véleményem szerint a törvény több lépcsőben ad lehetőséget a hibák kiszűrésére³⁷, itt azonban a téves döntések egymásutánisága ahhoz vezetett, hogy szinte kizárólag egy beismerő vallomáson alapuló vád³⁸ megállhatott a bíróság előtt. A védő a jegyzőkönyvi hiány okát abban látta, hogy az eljárók a kihallgatások során meg nem engedett eszközöket használtak a vallomás kikényszerítése érdekében. Ezért is kérte a nyomozati szakban tett vallomások figyelmen kívül hagyását.

³⁵ Harmati Ilona: A leggyakoribb pótnyomozási okok. Belügyi Szemle, 1987/2. 88-92. o.

³⁶ Be. 323. §

³⁷ Be. „generálklauzulája” valamint a „mérgezett fa gyümölcsének elve” Lásd: Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs, 2006. 155.o., 163.o.

³⁸ Be. 118.§ (2) bek.

A pótnyomozás során történtek ismételt kihallgatások, többek között id. A.L.né-é és a vádlott lányáé, akik a Megyei Bíróságon tett vallomásaikat tartották fenn. Említést érdemelnek azok a szabálytalanságok, amelyek a megismételt vallomástételekkel kerültek elő, igaz ezekre bizonyítékot egyik tanú sem tudott szolgáltatni. Id. A.L. lánya elmondta, hogy az apjával való szembesítés³⁹ során az ügyész neki nem adta meg a szót, a jegyzőkönyvbe a nyomozók által mondottak kerültek. Id. A.L.-t is ismételten kihallgatták, amelyben már összeszedettebben, új részleteket is feltárva beszél a beismerő vallomások megtételének okairól.

“Kijelentem, hogy teljes idegkimerültség alatt álltam, sokáig voltam egyedül egy zárkában, nem tudtam mást tenni, mint állandóan sírtam, mert ártatlan voltam.”

Ismételten felbukkanó momentum, hogy a gyógyszereit az előzetes letartóztatás kezdete óta megtagadták tőle és egyéb retorziót is alkalmaztak, mint például nem engedték a letéti pénzéből vásárolni, vagy a sértett temetésén készült videofelvételt kényszerből nézették meg vele. Véleményem szerint fogdaügynök⁴⁰ alkalmazására is sor került, ugyanis a vádlott állítása szerint cellatársa zaklatása hozzájárult ahhoz, hogy idegkimerültségi állapotba került. Ez a személy a saját ügyéről nem is beszélt, kizárólag az általa elkövetett bűncselekményről kérdezősködött. Az eljáró hatóság részéről történő nyomásgyakorlás megnyilvánult verbális formában – így például az ügy előadója megfenyegette, hogy kényszerzubbonyba öltözteti és elmeorvosi intézetbe zárhatja, ha nem tartja fenn beismerő vallomását - és tetteleg történő bántalmazással is.

A bíróság annak tisztázása végett, hogy a beismerések miért történtek, valamint, hogy miért nem említette id. A.L. még az ügyészi kihallgatás során sem, hogy kényszer hatása alatt áll, többször meghallgatták a vádlottat. Vallomásaiban több esetet említ, amelyek a hamis beismerésre indították. Ilyen például, hogy a helyszínen a nyomozó lelövélssel fenyegette, ha nem tesz vallomást, amelyet szökési kísérletként fog beállítani a bíróságon. Többszörös tetteleg bántalmazásról is szó esett, - lábara tapostak, falnak döntötték - bár egyik esetben sem előadója részéről történtek az atrocitások.

³⁹ Fenyvesi Csaba: Szembesítés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2008. 214.o.

⁴⁰ „Lásd: A bűnügyi hírszerzés fajtái és jogi keretei. In: Mészáros Bence: Fedett nyomozás a bűnüldözésben. Doktori értekezés. PTE-ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2011. 10-11. o.”

Meg kell jegyeznem, hogy szabálytalan eljárási cselekmény a pótnyomozás során is felbukkant. Példaként említhető, hogy 1994. február 16-án - miután megtalálták a kérdéses kútban a duplacsövű vadászfegyvert - a Megyei Rendőrfőkapitányság épületében ismételt kihallgatásra került sor, amelyet a Megyei Főügyészség alkalmazottja vezetett. Ennek során elvégezték a feltalálásra került lőfegyver fényképének id. A.L. részére történő felismerésre bemutatását⁴¹. A probléma csupán abban volt, hogy az eljárási cselekményre az ügyészség képviselője a Legfelsőbb Bíróságtól engedélyt nem kapott, továbbá a védelem értesítését⁴² is mellőzték, így ők erről csak utólag szereztek tudomást.

1994. március 1-én megérkezett a Legfelsőbb Bíróság által kért fegyverszakértői vélemény, amely azt állapította meg, hogy a kérdéses vadászfegyverből nem lőhették ki az elkövetés helyén talált 2 db 12-es cal. Winchester típusú sörétes vadászlőszer-hüvelyt. Emellett a vélemény kitér még arra, hogy a fegyver nem lehetett 20 évig a feltalálás helyén sem, maximum 2 éves időtartam elfogadható annak állapota alapján. Ennek alátámasztására a bíróság további szakértői véleményt kért.

1994. március 11-én botanikai szakértői vélemény készült abban a kérdésben, hogy a kútban talált fegyver markolatának faszerkezete alapján mennyi ideig lehetett vízben tárolva. A vélemény szintén a fegyverszakértőt támasztotta alá, mivel 2-3 évet becsült. Igaz ugyan, hogy a fegyver a vádlott állításával ellentétben nem 20 éve volt a kútban, azonban az, hogy elkövetés eszközeként teljesen kizárható volt még bizonytalanabbá tette a vádat.

A végső döfés az 1994. december 16-án előkerült bizonyíték, amely id. A.L. bűnösségét végérvényesen megkérdőjelezte: egy másik bűnügyben id. K.J. részéről tett beismerő vallomást B.J. sérelmére elkövetett emberölés büntetében. Ennek okán a Megyei Bíróság a bűnügyeket egyesíteni rendelte⁴³ és ott id. A.L.-t XIII. rendű vádlottként szerepeltette.

⁴¹ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor:Kriminalisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009. 330.o. / Be.122.§ bek.

⁴² Kövér Ágnes: A védelem joga az információhoz a büntetőeljárás során. Kriminológiai tanulmányok, XXXVII. Budapest, 2000. 76-100. o.

⁴³ Be. 265.§ (1) bek.

VIII. A „valódi” elkövető

1994. március 8-án ügyészi indítványt terjesztett be a Legfőbb Ügyészség a Legfelsőbb Bíróságnak, amelyben leírta, hogy a nyomozati iratok áttekintése után a bíróság is arra az álláspontra fog jutni, hogy a B.J. sérelmére elkövetett emberölés büntetében id. A.L. nem bűnös, hiszen azt nem ő követte el. Az indítványnak az szolgáltatott alapot, hogy egy másik folyamatban lévő nyomozás irataiból egyértelműen kiderült, a „valódi” elkövető id. K.J. Ezt támasztotta alá, hogy annak lakásán feltalálásra került egy török gyártmányú vadászfegyver, amelyről teljes bizonyossággal megállapították, hogy azt, B.J. sérelmére elkövetett emberöléskor használták. A helyszínen fellelt 2 db 12-es cal. sörétes vadász lőszerhüvely csappantyúján található egyedi sajátosságú nyomok kétséget kizáróan bizonyítják, hogy azokat a kérdéses török vadászfegyverből lőtték ki és nem a vélhetőleg id. A.L. birtokában lévő duplacsövű vadászfegyverrel. Az ügyészség arra hivatkozással, hogy a tényállás oly mértékben megalapozatlan, hogy az alapján érdemi döntés nem hozható, indítványozta az ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárás nyomozati szaktól történő megismétlését.

Az id. K.J. és társai ellen indított nyomozás iratainak első jelentős pontja a nyomozás elrendelő határozat⁴⁴, melyet a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság adott ki 1993. április 7-én ismeretlen tettes ellen egy, ugyanazon a környéken történt emberölés büntetében. A nyomozás során látótérbe került id. K.J. és ifj. K.J., mint lehetséges elkövető. A vallomások megtétel során id. K.J. beismerő vallomást tett, miszerint 1991. október 3-ról 4-re virradó éjszaka lelőtte B.J.-t. A Megyei Bíróság 1995. július 12-én bűnösítő ítéletet hozott, amelynek okait a következőkben tárom fel.

Az ítélet indokolása betekintést enged a valódi elkövető személyiségrajzába, valamint tartalmazza az általa, és társai által elkövetett valamennyi bűncselekményt is. Ennek alapján megállapítást nyert, hogy id. K.J. a 90-es évek kezdetétől egyre gyakrabban követett el bűncselekményeket, amelyekbe bevonta családtagjait is. Az apa-fia páros bűncselekmény-sorozata egy állatlopással kezdődött, majd egy nyereségvágyból elkövetett emberöléssel zárult. Az előkészítő, tervező szerep id.

⁴⁴ „...ha a bűncselekmény elkövetésének gyanúja áll fenn és nem áll fenn akadály, sor kerülhet a nyomozás elrendelésére.” Lásd: Herke Csongor: Bűntető eljárásjog. Jogi szakvizsga segédkönyvek. Dialóg Campus Kiadó, Bp.-Pécs, 2012. 150.o.

K.J.-é volt, emellett a végrehajtás fő mozgatórugójának is őt tartották. A bűncselekmények elkövetését előre megtervezték, a sértetteket megfigyelték, eszközöket készítettek, álarcot, feszítővasat, valamint az évek során beszerzett fegyvereket az elkövetésekkor gyakran magukkal vitték. Nem volt ugyan elvárható, de a kérdéses ügygel kapcsolatban biztosan állítható, hogy tudott egy ártatlan személy letartóztatásáról és elítéléséről, azonban fel se merült benne az önkéntes beismerés, csak miután más bűncselekmény miatt nyomozást indítottak ellene. Ez alapján, valamint a családtagok terhelő vallomása, a fegyverszakértői vélemény, a helyszínelési jegyzőkönyvek és az eredeti nyomozás során keletkezett helyszíni szemlejegyzőkönyv segítségével megnyugtató módon bizonyítható volt, hogy a kérdéses bűncselekményt valójában id. K.J. követte el. Fiát, ifj. K.J.-t már egészen kis kora óta bűnöző életmódra nevelte, többször előfordult, hogy magával vitte, valamint feleségét is többször kényszerítette, hogy részt vegyen bűncselekmény elkövetésében. A vádlott modus operandijaként⁴⁵ rajzolódott ki, hogy idős, egyedül élő embereket figyelt meg abból a célból, hogy alkalmas időben sérelmükre vagyoni elleni bűncselekményt kövessen el. Cselekményeik azonban nem álltak meg rablás, illetve lopás határain belül. Bizonyítást nyert ugyanis, hogy id. K.J. és ifj. K.J. több ízben követett el élet elleni bűncselekményt. A hatóság megállapította, hogy 1993. április 6-án vagyoni elleni cselekmény véghezvitele céljából behatoltak egy idős hölgy lakására. Az eseményekben kísérteties hasonlóság fedezhető fel B.J. sérelmére elkövetett emberölés körülményeivel, ugyanis mint tipikus elkövetési mód, a villanyórát az idős hölgy lakásába történő behatolás előtt lekapcsolták, a tettenérés veszélyét a legkisebbre csökkentve. Ez azonban nem hozta a kívánt eredményt, ugyanis az áldozat zseblámpával indult a villanyórához, amikor is találkozott a tettesekkel, akik több késszúrással végeztek vele.

A nyomozás során megállapítást nyert továbbá – amely témánk szempontjából inkább releváns – , hogy 1991. október 3-án este 20 és 21 óra között, a B.J. sérelmére elkövetett emberölést is id. K.J. követte el, amelyről 1994. január 18-án, kézzel írt önvallomásában tett beismerést. Az ügyiratok alapján felvázolható a sértett halálához vezető eseményláncolat. A vádlottak állítása szerint, id. K.J.

⁴⁵ „Modus operandi szó szerint az elkövetés módjának fordítható, és azon jellegzetességek gyűjtőneve, amely az adott elkövető által elkövetett bűncselekményre jellemzőek. Az elkövető ugyanis állhatatosan és kitartóan ragaszkodik az elkövetés módjához(perszeverancia)”
Lásd: Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor:Kriminalisztika. Dialóg Campus Kiadó, Bp.- Pécs,2009. 223.o.

betörést tervezett a szőlőhegyen lévő tanyák valamelyikébe, amelyhez segítségül hívta feleségét is. Az elkövetéshez magával vitt egy feszítővasat, zseblámpát, gumikesztyűt, valamint egy, 1991 szeptemberében beszerzett egycsövű vadászfegyvert, amelyet már út közben csőre töltött, azzal a szándékkal, hogy ha vadat lát azt lelövi. A tanyához érkezést követően id. K.J. megfigyelő pozícióba állított feleségét az épület sarkához, míg ő a ház oldalán található villanyóra biztosítékát lekapcsolta, és megkezdte a melléképület átkutatását. A zajra, illetve a zseblámpa fényére figyelt fel a sértett. A házból kiindulva szembe találta magát a vádlottal, aki a csőre töltött fegyverével közvetlen közletről a sértett felé lőtt. Ezt követően kitárazott, majd újratöltött és ismét lőtt. A második lövést egy ismételt tárcsere követte volna, de miután a tanya tulajdonosa eltűnt a látóteréből, nem töltötte újból a fegyvert, hanem feleségével együtt a helyszínről elmenekült. A nyomozás során a vádlottak lakásán lefoglalásra került a kérdéses lőfegyver, amely kétséget kizáróan B.J. halálát okozta. A hatóság bizonyítási kísérlet⁴⁶ is végzett annak megállapítására, hogy a helyszínen a kérdéses időpontban tartózkodó két személy közül ki süthette el a fegyvert. A bizonyítási eljárás egyértelműen id. K.J. bűnösségét támasztotta alá a feleségével szemben.

Vallomásában teljes részletességgel leírja a tanyához vezető utat, amelyet a nyomozó hatóság bizonyítási kísérlettel később le is ellenőrzött. Állítása szerint sem a tanyát, sem a benne lakó B.J.-t nem ismerte, arra az elkövetést megelőzően soha életében nem járt. Következésként vázolta fel a történeteket, miszerint először a melléképületbe ment, ahol az ott tárolt szerszámok feldöntése miatt nagy zajt csapott, így fedezhette fel a tulajdonos az illetéktelen behatolót. Beismerő vallomásában kitér arra, hogy a villanyórát - a korábbi tanyarablásokhoz hasonlóan - abból a célból kapcsolta le, hogy az esetleges biztonsági rendszert semlegesítse (szokás volt akkoriban a kilincsbe áramot vezetni), illetve, hogy a lelepleződést elkerülje. Ezek után egyértelműen kirajzolódik, hogy előre tervezte a rablást, gumikesztyűt ugyan csak az egyik kezére húzott, de különösen ügyelt arra, hogy ujjnyomot se hagyjon. Vallomásában elmondja, hogy kétszer lőtt rá az áldozatra és a második lövés előtt újra is töltötte a vadászfegyvert – a szakértői vélemény alapján gyakorlott személynél ez 5-10 másodpercet vesz igénybe – , amely

⁴⁶ Fenyvesi Csaba-Herke Csongor-Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás, Dialóg Campus Kiadó, Bp.-Pécs, 2008. 276.o.

a jogos védelmet⁴⁷ teljes egészében kizárja. Mentő körülményként említi, hogy amikor szembe találkozott a sértettel, ijedtség kapta el, megpróbált elmenekülni, azonban mikor ez nem sikerült, akkor döntött úgy, hogy a korábban már csőre töltött egycsővű vadászfegyverrel az áldozat irányába lő. Miután a férfi ennek hatására pár lépést tett hátrafelé, állítása szerint, ösztönösen újból megtöltötte a fegyvert és ismét elsütötte. Id. K.J. önvédelemre hivatkozott, azzal érvelve, hogy állítása szerint B.J. támadólag indult felé. A második lövést is ezzel magyarázta és kijelentette, hogy harmadik lövés kizárólag azért nem történt, mert a kitárazást követően, mielőtt újabb lőszert helyezett volna a csőbe az áldozat eltűnt. Véleményem szerint ezzel végérvényesen lerombolta a jogos védelem⁴⁸ várát.

Nagyfokú részletességgel írja le a visszafelé vezető utat, amelyből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy mivel ő a környéket nem ismerte a leggyorsabbnak tűnő utat választotta a szőlőkön keresztül. Ha összehasonlítjuk id. A.L., korábbi gyanúsított által elmondottakkal – aki köztudomásúan évtizedek óta a szőlőhegyen él – megfigyelhető, hogy szinte ugyan arról az útról beszélnek mindketten. Innentől már jogos lenne a kérdés, hogy a nyomozó hatóság - még az id. A.L. ellen folyt nyomozás során - mi alapján jutott arra a következtetésre, hogy az elkövető a csalánosba menekült. Valószínűleg erre sosem kapjuk meg a választ. Az, hogy id. A.L.-nál a nyomozó hatóság még nyomozókutyát is bevetett a fegyver megtalálására, illetve az útvonal ellenőrzésére, arra enged következtetni, hogy nagyobb jelentőséget tulajdonítottak ennek a körülménynek, mint szükséges lett volna, hiszen a helyismerettel rendelkező id. A.L. csupán a legrövidebb útvonalat jelölte meg, mint potenciális menekülési út, noha fogalma nem lehetett arról, hogy a valódi elkövető melyik utat választotta.

Id. K.J. és ifj. K.J. között a nyomozás során szembesítést is foganatosítottak a vallomások ellentmondásainak tisztázása végett. Ekkor a B.J. sérelmére elkövetet emberölés körülményeire is kitértek, pontosabban arra, hogy a fia hogyan szerzett tudomást az esetről. Ekkor id. K.J. még azon az állásponton volt, hogy felesége lőtte le az áldozatot - vallomásai a szivárvány színeiben pompáztak, ugyanis kezdetben fiát, majd később feleségét vádolta az elkövetéssel - de ezt a családdal nem

⁴⁷ Földvári József: Magyar büntetőjog. Általános rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 134.o.

⁴⁸ „Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból túllépi. A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.” Lásd: Btk. 29.§ (1)-(2)-(3) bek.

osztották meg. Érdekes momentumnak bizonyult számomra, hogy ifj. K.J. ismerte az áldozat fiát és tőle szerzett tudomást a bűncselekményről, valamint arról is, hogy egy szőlőhegyen élő férfit gyanúsítanak az elkövetéssel. Id. K.J. vallomása alátámasztotta azt, hogy fia tudott az elkövetésről, ő maga számolt be neki róla. Ifj. K.J. a nyomozás során teljes körű beismerő vallomást tett – kitérve az általa elkövetett, valamint a csak tudomására jutott bűncselekményekre is -, a részletek tisztázását ezzel nagymértékben segítve. Szavahihetőségét, köszönhetően a végig következetes vallomásoknak, nem vonták kétségbe, így a kérdéses ügy tényállásának megállapításánál vallomása jelentős szerephez jutott. Elmondta, hogy ő az emberölés elkövetéskor jelen nem volt, viszont 1993 nyarán édesapjával történő beszélgetés során szóba került a B.J. –féle emberölés esete is. Ekkor előadta id. K.J.-nek az általa ismert történetet, amit apja azonnal meg is cáfolta. Elmondása alapján neki bevallotta a bűncselekmény elkövetését a büntudat legkisebb jele nélkül. Arról pedig, hogy csupán önvédelemből lőtte volna le a sértettet említést sem tett, sőt, a beszélgetés hangvételéből az következett, hogy kegyetlenül szánt szándékkal lőtt egymás után kétszer is az áldozatra.

Fontosnak érzem megemlíteni, hogy az ügyben eljáró bíróság szükségesnek tartotta annak kizárását, hogy id. A.L. esetleg társtettesként⁴⁹ vett volna részt a bűncselekmény elkövetésében. A vádlotti vallomások illetve a tanúkihallgatások alapján teljes bizonyossággal megállapítható volt, hogy a kérdéses személyek egymást nem ismerték, életükben soha nem találkoztak, így a közös elkövetés teljes mértékben kizárható volt. A bíróság ezt követően id. K.J.-t nyereségvágyból, több emberen elkövetett emberölés⁵⁰ és több rendbeli vagyon elleni bűncselekmények miatt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte.

Az ítélet említést tesz arról, hogy a bűncselekmény elkövetésével kezdetben id. A.L.-t - a feltaláló tanút - gyanúsították, aki beismerő vallomást tett a nyomozás során, megjelölve az elkövetés eszközét is, amely azonban a bűnösítő ítélet meghozatalát követően került csak elő. A bíróság annak ellenére, hogy közvetlen bizonyítékokkal alátámasztani nem tudta, 1993. május 18-án mégis 10 évi börtönre és 6 évi közügyektől eltiltásra ítélte az akkori vádlottat. A fellebbezést kövözően – tekintettel arra, hogy azonosították a valódi elkövetőt - Legfelsőbb Bíróság 1994.

⁴⁹ „Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.” Lásd: Btk. 20.§(3) bek.

⁵⁰ Btk. 166. § (2) b. pont

június 2-án az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az eljárást a nyomozati szaktól rendelte megismételni. Megjegyezendő azonban, hogy kétséges lett volna a felmentő ítélet, ha id. K.J. nem tesz beismerő vallomást a kérdéses emberölésben is. Az ügyészség és a bíróság ugyanis olyan makacsul ragaszkodott az igazához, miszerint megalapozott ítéletet hoztak, hogy megkérdőjelezhető lett volna a védelem által felsorakoztatott hibák megfelelő helyükön való kezelése. A megismételt eljárásban azonban 1995. június 13-án hozott és ugyanakkor jogerőre is emelkedett végzéssel az ügyészi vádlejtésre figyelemmel a bíróság az id. A.L. ellen indult eljárást megszüntette. Nem tudtam figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a Megyei Főügyészség id. A.L. ellen emelt vádat bizonyítottság hiányára és elévülésre hivatkozással ejtette. Itt felmerülhet a kérdés, hogy a vádlejtés oka miért nem a bűncselekmény hiánya volt, hiszen a kérdéses cselekményt, mellyel vádolták biztosan nem követte el.

IX. Összefoglalás

Véleményem szerint egy ítéletet nem csak akkor illeti meg a justizmord „cím” ha jogerőre is emelkedik. Ez az eset is ékes példája annak, hogy az igazságszolgáltatás malmái lassan őrölnek, mely abban az esetben menthető is, ha arra az igazságos döntés meghozatala érdekében van szükség. Jelen helyzetben nem ez történt. Fontosnak tartom összegezni, az események legfontosabb pontjait időrendben, ugyanis így rajzolódik ki a legjobban, hogy id. A.L. mennyi időt töltött a különböző eljáró hatóságok katedrája előtt.

- 1991. október 3-án emberölés történt a szőlőhegyen.
- 1992. június 8-án emberölés, valamint löfegyverrel és lőszerral visszaélés büntette miatt vádat emeltek id. A.L. ellen, aki a nyomozás során többször beismerő vallomást tett.
- 1993. május 18-án a megyei bíróság nem jogerős ítéletével kimondta a vádlott bűnösségét a vád tárgyává tett büntettekben.
- 1993-ban mégis megtalálták a kérdéses kútban a duplacsövű vadászfegyvert, amelyről kiderült, hogy nem lehetett az elkövetés eszköze, valamint az igazi elkövető is beismerő vallomást tett.
- 1994. március 11-én a bíróság szabadlábra helyezte id. A.L.-t .
- 1994. június 2-án a Legfelsőbb Bíróság a megyei bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatását rendelte el, azzal, hogy azt a nyomozati szaktól rendelte megismételni.
- 1995. június 13-án az Ügyészség a vádakát elejtette.

Az iratokból megállapítható, hogy id. A.L. közel 2 évet és 2 hónapot töltött szabadságelvonás alatt, mint később kiderült, ártatlanul. Szabadulását követően, ügyvédjével jóvátétel iránt polgári pert kezdeményeztek.

A.L. bűnössége mellett szóló bizonyítékok, mint annak beismerő vallomása, a videofelvétel, felesége, illetve a család nyomozás során tett vallomása, összességükben igen nagy súllyal rendelkezhetnek volna, azonban ezeket részleteikben vizsgálva kétségessé vált a bizonyosság. Elkerülhetetlen tény, hogy a január 2-i őrizetbe vétele és a január 9-i beismerő vallomás megtétele közötti egy hétben több ízben jegyzőkönyv felvétele nélkül hallgatták ki, amely alatt feltehetően a cselekmény aprólékos felépítésével presszionálták a terheltet, hogy az végül

január 9-én beismerő vallomást tegyen. Egy esetben próbálta csupán megváltoztatni a vallomását, de a B.J. temetéséről készült videofelvétel megtekintését követően azt mégis fenntartotta. A Magyar Televízióknak adott riportnál megfigyelhető, hogy a terhelt válaszai zavartak, a cselekmény fő vonalát követi ugyan, de vallomása azon kívül kizárólag bizonytalan momentumokat tartalmaz. Ezt támasztja alá, hogy állítása szerint 1991. október 4-ére virradóra történt a cselekmény, holott a szakértő előző este 9 óra körülre tette az időpontot, illetve a lövések számát sem tudta pontosan meghatározni, csak az ügy jegyzőkönyvének ismételt áttanulmányozása után. Kiemelendő továbbá, hogy a nyomozó hatóság nem vizsgálta meg elég tüzetesen azt a körülményt, hogy a terhelt hogyan hagyhatta el a lakását anélkül, hogy bármelyik családtagját felébresztette volna. Ahhoz, hogy éjszaka feltűnés nélkül kimenjen a lakásból, felesége mellől zaj nélkül ki kellett jutnia és ezen kívül még fel kellett volna húznia szovjet típusú egyenruháját is. Ehhez a cselekménysorozathoz villanyt kellett kapcsolnia és két ajtót egymás után kinyitnia. Véleményem szerint többek között ezeknek a körülményeknek az alaposabb vizsgálata is fényt deríthetett volna arra, hogy id. A.L. nem követhette el a bűncselekményt, ugyanis a fentiek miatt feltételezhető, hogy nem távozhatott otthonából észrevétlenül.

A nyomozó hatóság az elkövetéskor használt fegyver esetén is téves következtetésre jutott. Az, hogy az áldozatot egy olyan duplacsövű vadászpuskával lőtték le, amelynek az egyik csöve nem működőképes, pusztán feltételezés. Az egy csőből való kilövés tényéből nem az következik a logika szabályai szerint, hogy a legvalószínűbb elkövetési eszköz egy olyan duplacsövű vadászfegyver, amelynek egyik csöve hibás. Azt a lehetőséget, hogy ez nem egy rossz duplacsövű, hanem egy jó szimplacsövű vadászfegyver, nem lehetett volna kizárni. Az alapján merült fel a terhelt neve is, hogy rendelkezett lőfegyverrel. Annak ellenére, hogy a kutat átvizsgálták és az összes vallomás megegyezett abban, hogy a kérdéses vadászfegyver már nem volt id. A.L. családjának birtokában, de még az orvvadászatot sem fegyverrel végezték, a rendőrség azt a téves következtetést vonta le, hogy ha nincs a kútban, akkor azzal lőtte le a sértettet. A terhelt ártatlanságát támasztotta alá továbbá az is, hogy a későbbiekben a tanya új tulajdonosa a kút takarítása során a fegyver darabjait megtalálta.

Id. A.L.-el szembeni alapos gyanú a fia által tett vallomásból táplálkozott, akiről köztudomású, hogy beszámítási képessége megkérdőjelezhető és ő maga is emberölés büntettének alapos gyanúja miatt előzetes letartóztatásban volt annak megtételekor. Mivel a nyomozás során tett vallomását követően tanúzási mentességére⁵¹ hivatkozva a vallomástételt megtagadta, nem volt vizsgálható, hogy mi indította arra, hogy apjára terhelő vallomást tegyen. A poligráf alkalmazásakor sem a módszer maga volt kifogásolható, hanem az, hogy negatív nyomként már nem került értékelésre. Véleményem szerint a korábban felsorolt bizonyítékok nem alkottak egymással olyan szoros láncolatot, amely alapján a terhelt bűnösségét kétséget kizáróan meg lehetett volna állapítani. A beismerő vallomás⁵² ebben az esetben nem segítette, inkább beszűkítette a nyomozást, hiszen ezt követően kizárólagos hangsúlyt kaptak az azt alátámasztó bizonyítékok. Megalapozott döntés nem hozható pusztán egy szellemileg megkérdőjelezhető állapotban lévő személy vallomása alapján, hiszen a bűnösségét sem egy kívülálló tanú, sem egy objektív nyom nem támasztotta alá.

A nyomozó hatóság és a bíróság téves döntéseinek egymásutánisága vezethetett egy igazságtalan döntéshez és ebből következően egy ártatlan egyén „halálra ítéléséhez és kivégzéséhez”. Ez azonban nem csupán Magyarországon jellemző probléma. Az Egyesült Államokban, mint a szabadság bölcsőjében ugyan úgy jelen vannak a hasonló tévedések. Earl Washington⁵³ esetében, egy, id. A.L. személyiségéhez kísértetiesen hasonló személy került a hamis beismerő vallomás csapdájába, ezzel 15 évi börtönre ítélve saját magát (amelyből 9 évet a siralomházban töltött). Tanulmányom is azt a célt szolgálta, hogy rávilágítson arra az elkerülhetetlen tényre, hogy az igazságszolgáltatás nem mindig csálhatatlan.

De mi az igazság?⁵⁴ Egy egyszerű kérdés, amire a válasz viszont már évezredek óta foglalkoztatja az emberiséget. Sajátos kapcsolatunk van a bűn és a büntetés halmazával, melyek csak egy utópikus világban fedik egymást. A bűn számunkra magától értetődő természetességgel elengedhetetlen feltétele a

⁵¹ „(1) A tanúvallomást megtagadhatja a) a terhelt hozzátartozója” Lásd: Be. 82. § (1) a) pont

⁵² Aurer a következőképp ír a beismerő vallomás megszerzésére való törekvésről: „Azt a látszatot kelti, hogy a bíró a saját ítéletében csak akkor fog megbízni teljesen, ha azt a vádlott is ellátja az igazság bélyegével.”

Lásd: Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2007. 83.o.

⁵³ Badó Attila-Bóka János: Ártatlanul halálra ítélték. Nyitott könyv, 2003. 85.o.

⁵⁴ Szerk.: Erdei Árpád: A büntető ítélet igazságtartalma. Magyar Közlöny lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 9.old.

büntetésnek, ám ugyanígy elengedhetetlen, hogy azt sújtsa, aki a bűnt ténylegesen elkövette. A vád büntetést hoz az ártatlannak is, ha az eljáró hatóság nem ismeri fel az igazságot. Nem feladatom pálcát törni senki felett, így én csak ismertettem azokat a sarkalatos pontokat, melyek innen, 2012-ből nézve egyedül is akár, de így együtt elkerülhetetlenül egy téves ítélet meghozatalához vezettek.

X. Irodalomjegyzék:

10.1. Szakkönyvek, szakcikkék, dokumentumok

- A 72/1991. bűnügy ügyiratai
- Agárdi Tamás-Kármán Gabriella: A hazugságvizsgálatról más szemmel. Belügyi Szemle, 1999/10. 92-106.o.
- Auer György: Magyar bűnvádi eljárási jog, Budapest, 1938.
- Avar Jenő: A terhelt kihallgatásának néhány taktikai problémája a nyomozásban. Kriminálisztikai tanulmányok IV. kötet, KJK, Budapest, 1966. 122-159. o.
- Avar Jenő: A terhelt többszöri kihallgatása. Belügyi Szemle, 1973/11. 72-77.
- Badó Attila-Bóka János: Ártatlanul halálra ítélték. Nyitott könyv Kiadó, Budapest, 2003.
- Balla Péter: A jegyzőkönyvezésről. Belügyi Szemle, 1984/8. 74-77. o.
- Ballók Sándor: A poligráf a szakértő szemével. Belügyi Szemle, 1987/6. 41-47. o.
- Bárd Károly: Fairness in criminal proceeding. Article six of the European Human Rights Convention in a comparative perspective. Budapest, 2008.
- Bócz Endre: Kriminálisztika joghallgatóknak. Budapest, 2008. 333 p.; Debrecen, 2010.
- Bócz Endre: A gyanúsított kihallgatásának amerikai taktikájáról. Belügyi Szemle, 2001/2. 22-36. o.
- Csenki István: Kényszervallatás vagy kihallgatási taktika. Belügyi Szemle, 1987/8. 73-77.o.
- Dénes Sándor: A pszichofiziológiai (poligráf) vizsgálat és eredményeinek felhasználási lehetősége az élet elleni bűncselekmények felderítésében. RTF, Budapest, 1990.
- Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2007.
- Erdei Árpád (szerk.): A büntető ítélet igazságtartalma. Magyar Közlöny lap- és Könyvkiadó, Budapest 2010. 174.o.

- Fenyvesi Csaba-Antal Dániel: Confrontation as a Special Criminalistic Method In: Josef Metenko-Sona Masticová-Magdaléna Krajníková (eds.) Pokroky v Kriminalistike 2011 EU SEC II./B Akadémia Policajného zbornu v Bratislave, 2011.
- Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Mészáros Bence (szerk.): Bizonyítékok. Tiszteletkötet Tremmel Flórián egyetemi tanár 65. születésnapjára. Pécs, 2006.
- Fenyvesi Csaba-Herke Csongor-Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2004.
- Fenyvesi Csaba (szerk.): Kihallgatási taktika. Pécs, 2009.
- Fenyvesi Csaba: Szembesítés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2008.
- Finszter Géza: Bizonyításelméletek a jog világában. Rendészeti Szemle, 2006/7-8. 70-102. o.
- Földvári József: Magyar büntetőjog. Általános rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- Grósz Tamás: Caesar non supra grammaticos, avagy a szakvélemény büntetőbírói értékelésének menete. Belügyi Szemle, 2011/6. 26-38.o.
- Handrik Adél: A justizmord okai – tévedési források a büntetőeljárásban Belügyi Szemle. 2011/9. 41-63.o.
- Harmati Ilona: A leggyakoribb pótnyomozási okok. Belügyi Szemle, 1987/2. 88-92. o.
- Herke Csongor-Fenyvesi Csaba-Tremmel Flórián:A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012.
- Herke Csongor: Büntető eljárásjog. Jogi szakvizsga segédkönyvek. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012.
- Horváth József: Videó a büntetőeljárásban. In: Belügyi Szemle, 1990/4 37-45.o.
- Horváth Gyöngyi-Kutacs Mária-Soós László-Vajdovics Éva: Igazságügyi szakértői kézikönyv. HVG Orac Kiadó- Budapest, 2006.
- Kertész Imre: A kihallgatási taktika lélektani alapjai. KJK, Budapest, 1965.

- Kovács Gyula: Nyomozási alapismeretek. Segédkönyv bűnügyi nyomozók (vizsgálók) számára, illetve tansegédlet a Rendőrtiszti Főiskola és a rendészeti szakközépiskolák hallgatói részére, a kriminalisztika, valamint a nyomozási ismeretek tantárgy elsajátításához. Budapest, 2004.
- Kövér Ágnes: A védelem joga az információhoz a büntetőeljárás során. Kriminológiai tanulmányok, XXXVII. Budapest, 2000. 76-100. o.
- Krispán István: A poligráfos hazugságvizsgálat. Kézirat, Budapest, 2004.
- Marosvári Attila: A befolyásolás művészete Elek Balázs után szabadon. Belügyi Szemle 2012/2 75-96.o.
- Mészáros Bence: Fedett nyomozás a bűnüldözésben. PHD értekezés, PTE-ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2011.
- Nyilasi Gyula: Típushibák a nyomozás során. Belügyi Szemle, 1983/1. 88-91.o.
- Révai nagy lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. III.kötet. Hasonmás kiadás, Szekszárd, 1990.
- Scheller, Kurt: A kikényszerített önterhelő vallomás a büntetőeljárásban. Magyar Jog, 1992/8.
- Szikinger István: Tortúra a nyomozásban. Belügyi Szemle, 2011/12. 39-52.
- Tóth István: Kriminalisztikai fegyvertan. Igazságügyi ballisztikai ismeretek. Jegyzet. Budapest, 2005.
- Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminalisztika. Dialóg Campus-Budapest-Pécs, 2009.
- Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006.
- Vókó György: Bűnelkövetők jogkorlátozása jogállamban.1-2. [köt.] MTA doktori értekezés. Budapest, 2010.

11.2. Jogszabályok, magyarázatok

- 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról
- Az 1973. évi I. törvény (Be) miniszteri indokolása
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről
- 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszeréről
- A rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 15/1994. (VII.14.) BM Rendelet
- Auer György – Mendelényi László: A bünvádi eljárási jog, a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. és melléktörvényeinek magyarázata, I-VI., Budapest, 1930-1934.